

Letnik XXVIII – št. 2, februar 2021

Glasilo občine Trzin

odsev

Alojz Verbovšek

Z vozičkom Oldi omogoča
nepokretnim več svobode

Infrastrukturni center Jablje

Pomembni pri razvoju kmetijstva

Portret meseca

Primož Leskovec, pevovodja, ki že
tretje leto daje takt Trzinkam

Osnovna šola Trzin

Končno spet stekel pouk za vse

POSKRBI ZA DOBRO POČUTJE,
POSKRBI **ZASE.**

NOVO

Vsebuje min.
30 mg/ml
flavonoidov
iz propolisa

Vsebuje min.
15 mg/ml
flavonoidov
iz propolisa

Propolis kapljice 300 in Propolis pršilo 150

Alkoholna raztopina suhega izvlečka propolisa, standardiziranega na flavonoide

Prehransko dopolnilo ni nadomestilo za uravnoteženo in raznovrstno prehrano.

Izdelka sta na voljo v enotah Lekarna Ljubljana, specializiranih prodajalnih LL Viva in Spletni Lekarni Ljubljana na www.lekarnaljubljana.si.

SERVIS LCD TV APARATOV

SHARP
KENWOOD
TELEFUNKEN
BLAUPUNKT
FINLUX JVC
TOSHIBA
HITACHI

AVS AUDIO
VIDEO
SERVIS

SERVISNI PARTNER ZA SLOVENIJO

Telefon: 01 729 13 03

Telefon: 01 729 13 04

E-pošta: avs.menges@siol.net

Internet: www.sharp-servis.si

Hribarjeva ulica 38, 1234 MENGEŠ

Delovni čas: od 9.-12. in od 15.-18. ure

TV - INTERNET

Slovenski in tuji TV programi z Limbarske gore
in Kravca - Kržišča. Brezžično do objekta!

ZANESLJIVO IN UGODNO!

- TV od 16€, INTERNET od 13€, MOBILNA TEL. od 5€/m.
- Najbolj gledani kabelski programi s SLO podnapisi, tudi v HD
- INTERNET in IPTV signal tudi s Kamn. gradu, Krma, Ambroža, Vel. Planine, Zg. Javoršice, Kališča, Rožična, Porebra, Sr. vasi, Črnivca, Slivne, Sv. Miklavža

☎ 040 997 007

www.zvezdatv.si www.gorosan.com

Zvezda TV
15 let

SERVIS LCD TV

PIZZERIA
olivia
TRZIN
Ljubljanska cesta 12 d, TRZIN

18. februarja smo
praznovali 8 let od
odprtja naše picerije!

Najlepša hvala za vašo
zvestobo!

Tel.: 083 872 718

Odprto: 10-23, nedelja zaprto (kuhinja 10-22)

Odlične pice po slovenskem domačem receptu v vašem priljubljenem lokalu!

Ob predložitvi izrezanega oglasa PIZZERIA OLIVIA je cena vsake naročene
pice samo 5,00 EUR. **NOVOST: družinska pica 10,00 EUR.**

AKCIJA VELJA DO 31. 3. 2021.

Odsev, glasilo občine Trzin

→ Na naslovnici

V Osnovni šoli Trzin je pouk za učence prve triade znova stekel 26. januarja, 15. februarja pa še za učence druge in tretje triade. Na sliki: pouk v 3.a razredu. (Foto: Tjaša Jankovič)

Glavna in odgovorna urednica:

Tanja Bricelj, trzin.odsev@gmail.com

Uredništvo: Tanja Jankovič, Miha Pavšek, Dunja Špendal, Barbara Kopač, Peter Hudnik, Majda Šilar

Redni avtorji prispevkov: Nina Rems, Nataša Pavšek, Brigita Ložar, Žana Babnik, Katja Rebolj, Matjaž Erčulj, Janez Gregorič, Andrej Grum, Boštjan Guček, Marko Kajfež, Dušan Kosirnik, Jožica Trstenjak, Milica Erčulj, Saša Hudnik, Valentin Orešek, Maja Brozovič, Miha Šimnovec, Anže Kosmač, Zoja Anžur

Avtorji fotografij: Zinka Kosmač, Tanja Jankovič, Miha Pavšek, Barbara Kopač, Peter Hudnik, Nina Rems, Tjaša Jankovič in drugi

Lektoriranje:

Mirjam Furlan Lapanja

Tehnično urejanje, prelom, priprava za tisk in tisk:

Specom d. o. o.

Oglasno trženje:

Podjetja, ki poslujejo v občini Trzin in okolici ter želijo objaviti tiskani oglas na naših straneh, se za trženje oglasnega prostora obrnite na Bojana Rauha, bojan.rauh@specom.si ali pokličite 040 202 384.

Glasilo izhaja enkrat mesečno v nakladi 1.500 izvodov. Brezplačno ga prejmejo vsa gospodinjstva v Trzinu.

ISSN 1408-4902

V skladu z uredniško politiko in glede na razpoložljivost prostora v glasilu Odsev si pridržujemo pravico do objave ali neobjave ter krajšanja in preoblikovanja prispevkov.

Gradivo za naslednjo številko oddajte najpozneje do petka, **5. marca 2021.**

Prispevke pošljite v elektronski obliki na naslov uredništva: **trzin.odsev@gmail.com.**

Občina Trzin

Spletna stran: www.trzin.si
e-pošta: info@trzin.si

Telefonske številke:

01/ 564 45 43, 01/ 564 45 44, 01/ 564 45 50
Faks: 01/ 564 17 72

Uradne ure:

Ponedeljek: 8.00–14.00
Sreda: 8.00–13.00 in 14.00–18.00
Petek: 8.00–13.00

Informacije o prireditvah in dogodkih v občini Trzin so na voljo tudi v občinskem informativnem središču na Ljubljanski cesti 12/f oz. na telefonski številki 01/ 564 47 30.

Praznujmo

Ste opazili, da se, odkar nam ritem življenja narekuje nova koronavirusna bolezen, manj ukvarjamo s prazničnimi dogodki, ki so do zdaj določali naš letni koledar? Se tudi vam zdi, da so nekateri prazniki v zadnjem letu (od lanskega do letošnjega marca) dokaj neopaženo šli mimo?

Menim, da dobijo prazniki svoj pravi pomen šele tedaj, kadar jih praznujemo z drugimi. Praznovanje je v svojem jedru zaznamovanje nekega dogodka, predvsem pa delitev veselja, naklonjenosti ali spomina z drugimi ljudmi. Kadar teh drugih ni, tudi prazniki razvodenijo in nam ne napolnijo srca tako blagodejno, kot se to zgodi ob izmenjavi s soljudmi.

Če izvajam osebne praznike, ima marsikdo med nami kakšen praznik v letu, ki ga praznuje raje in bolj predano kakor druge. Nekateri obožujejo božič in novoletne praznike, drugim izjemno veliko pomeni dan državnosti, tretji zvesto zaznamujejo praznik dela. Sama gojim posebno naklonjenost do kulturnega praznika, zato sem letos res pogrešala vsebine, ki bi ustvarile več prazničnega razpoloženja ob Prešernovem dnevu. Ponje sem morala k sosedom, v Kamnik. Podobno kot osrednja državna proslava ob kulturnem prazniku je tudi kamniška proslava potekala na spletu. Na dogodka je znani kamniški kulturnik Goran Završnik med drugim dejal: »Velik narod je narod z močno kulturo! Kultura ni dana od nekdaj. Treba jo je vsakodnevno graditi in negovati, kar zgradimo. Imamo neverjetno srečo, da je nekaj posameznikov v zadnjih nekaj stoletjih zgradilo najmočnejši temelj slovenske države: slovensko kulturo! Brez izjeme so bili to ljudje, ki niso bili zadovoljni s trenutnim stanjem, in so hoteli več.«

Tudi zato se je zdelo pomembno v februarско številko Odseva uvrstiti pogovor s pevovodjem Primožem Leskovcem, ki že tretje leto vodi Ženski pevski zbor Trzinke. Opozarjamo tudi na 60-letnico Medobčinskega muzeja Kamnik, ki v Trzinu predano skrbi za ohranjanje naše kulture. Omenjamo pa tudi bralno uprizoritev Pohujšanje v dolini Šmentflorjanski domačega kulturnega društva.

Cenjene bralke, spoštovani bralci, ko boste brali uvodnik, bomo bližje 8. marcu kot 8. februarju. Spomnite se, da tako kot kultura tudi pravice žensk niso dane od nekdaj. Praznujte, kadar le lahko, čeprav množičnih prireditev ni. Če ne drugače, pa vsaj v krogu družine spustite po Pšati gregorčke ali praznujte bogastvo narave tako, da trzinskim okoljevarstvenikom pomagata pri reševanju žabic. Samo praznujte!

Tanja Bricelj,
glavna in odgovorna urednica

Foto: Živa Torj

Skupna občinska uprava občin Trzin, Komenda, Lukovica, Mengeš, Moravče, Vodice

Medobčinski inšpektorat in redarstvo

Mengeška cesta 9, 1236 Trzin
e-pošta: inspektorat@trzin.si

Telefonska številka:

01/564 47 20
Faks: 01/564 47 21

Uradne ure:

Ponedeljek: 9.00–11.00
Sreda: 9.00–11.00

Akcije reševanja dvoživk na naših ulicah

Zima se bo kmalu prevesila v pomlad. Dvoživke v našem bližnjem okolju se počasi prebujajo in pripravljajo na pot iz gozda proti mirnim vodnim površinam, predvsem proti Frnihtovem bajerju, da spet poskrbijo za svoje potomce.

Tudi letos jim bomo priskočili na pomoč pri prečkanju najbolj prometnih ulic. Znova vas vabimo na tako imenovane »žabje večere«. Ko bodo dnevi ugodni za selitev dvoživk, se bomo spet ob 19. uri zbirali pred vrtcem Žabica, opremljeni bomo z vedri, svetilkami, odsevniki ter varnimi in toplimi oblačili. Sledite vestem o dvoživkah na Facebookovi strani Planinskega društva Onger, na Facebookovi strani Odseva ter na spletni strani Osnovne šole Trzin.

Besedilo in foto: Maja Brozovič

Vpis v 1. razred za šolsko leto 2021/22

V skladu z Zakonom o osnovni šoli v mesecu februarju vpisujemo otroke rojene od 1. 1. do 31. 12. 2015.

Glede na trenutne razmere poteka vpis na daljavo.

Za več informacij se lahko obrnete na šolsko svetovalno službo, Ksenijo Rojs Visković (ksenija.rojs@os-trzin.si).

JAVNI VPIS NOVINEV V VRTEC ZA ŠOLSKO LETO 2021/2022

Na podlagi tretjega odstavka 20. člena Zakona o vrtcih (Ur. l. RS, 100/05-UPB, 25/08, 98/09-ZIUZGK, 36/10, 62/10-ZUPJS, 94/10-ZIU, 40/2012-ZUJF, 14/15-ZUJFO in 55/17) objavljamo

**javni vpis novincev
v Osnovno šolo Trzin, Enoto vrtca Žabica,
za šolsko leto 2021/2022.**

Vloge za vpis predšolskega otroka v vrtce oddajte najpozneje do **31. 3. 2021** na naslov:

Vrtec Žabica, Svetovalna služba, Ploščad dr. Tineta Zajca 1, 1236 Trzin.

Obrazec vloge dobite v tajništvu vrtca in na spletni strani vrtca www.vrtec-trzin.si.

Ravnateljica Matejka Chvatal

Iz toplarja nastaja muzej na prostem

Obnovljeni toplar v neposredni bližini Jefačnikove domačije bo že kmalu pomenil razširitev trzinske muzejske ponudbe. Ponudil bo vpogled v življenje na kmetiji nekdaj in z avtentičnimi, restavriranimi kmečkimi orodji predstavljal nekoliko drugačno učilnico predvsem za šolarje. Z muzejem na prostem bo tudi Osnovna šola Trzin pridobila nove možnosti za poučevanje otrok o trzinski dediščini. (tb, foto: Tanja Bricelj)

Obvestilo Ambulante za bolezni dojk

V Zdravstvenem domu Domžale že od leta 1998 deluje ambulanta za bolezni dojk. Delo ambulate je uspešno, kar kažejo tudi statistike o odkritih karcinomih dojk. Od leta 2012 se preventivni program postopno zmanjšuje, ker se je začel izvajati nacionalni program DORA, financira ga Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, v njem pa so zajete ženske od 50. do 69. leta starosti.

Občina Trzin tudi v letu 2021 za ženske, mlajše od 50 let in starejše od 69 let, ki niso vključene v presejalni program DORA, krije stroške za: preventivne klinične preglede dojk, preventivno mamografijo in ultrazvok dojk.

V letu 2020 je bilo v ambulanti skupaj opravljenih 1771 kliničnih pregledov dojk, 67 preventivnih mamografij in 332 ultrazvokov dojk. Za pregled v ambulanti za bolezni dojk je potrebna napotnica, na pregled se lahko naročite na telefonski številki (01) 72 45 220 ali (01) 72 45 108, in sicer ob ponedeljkih med 11. in 12. uro ter ob petkih med 7. in 10. uro, kjer dobite tudi vse potrebne informacije. Če ženske opazijo spremembe na dojkah, ne glede na starost, naj se za napotnico čim prej obrnejo na svojega osebnega izbranega zdravnika ali ginekologa.

Zdravstveni dom Domžale in Občina Trzin

**Zdravstveni dom
Domžale**

OBČINA TRZIN

»Pokrita rihta« v občinski upravi

Čeprav se zdi, da se v Trzinu v zadnjih mesecih nič posebnega ne dogaja, župan Peter Ložar zatrjuje, da se v občinski upravi na veliko »kuhajo« stvari, le da rezultati še niso vidni. Podobno kot »rihta pod pokrovom«. Začetek leta je namreč izjemno pomemben za prijave na razpise, ki od občinskih uradnikov zahtevajo veliko pozornosti in časa, oprijemljive koristi pa prinesejo šele čez čas.

Še najvidnejši je napredek novega Doma zaščite in reševanja (DZIR), kjer je izvajalec, Gorenjska gradbena družba, nadoknadil zamujeno in ujel vse predvidene roke. »Izdelujejo notranje instalacije, vgrajena so okna, medtem ko se za montažo vrat nismo odločili, ker je bilo toliko poskusov vlomov, da je odslej na gradbišču ponoči varnostna služba,« je pojasnil župan.

Tisto, kar se »kuha«, pa je priprava dokumentacije za projekte, s katerimi se občina poteguje za sredstva iz drugih virov. Prvi projekt, o katerem smo v Odsevu že precej poročali, je obnova in rekonstrukcija kolesarskih stez. Zanje občina namerava pridobiti evropska kohezijska sredstva v vrednosti skoraj milijon evrov. Pripravlja se razpis za obnovo Prešernove ulice, kot soustanoviteljica pa Občina Trzin sodeluje tudi pri pripravah na gradnjo novega krila Zdravstvenega doma Domžale, o katerem smo v Odsevu prav tako že pisali, in sicer v pogovoru z direktorico mag. Renato Rajapakse v lanskim novembrski številki. Predvidevajo, da bodo gradbeno dovoljenje pridobili še letos in bodo tako lahko kandidirali tudi za »pocovidna« sredstva.

Naslednji pomembni projekt, za katerega je bil razpis na občinski spletni strani objavljen v začetku februarja, je obnova starega vaškega jedra ob cerkvi sv. Florjana. »Treba je poudariti, da je ta projekt letos dobil 100.000 sredstev preko LAS Za mesto in vas, celotna ureditev pa bo vredna več kot 200.000 evrov,« je povedal Ložar.

Ob cerkvi sv. Florjana bo urejena cona umirjenega prometa. Projekt vključuje ureditev vozišča ulice Za hribom v dolžini dobrih 190 metrov in s širino pet metrov, javno razsvetljavo, zasaditev dvostranskega lipovega drevoreda, z granitnimi kockami nakazana parkirišča ter enostranski hodnik za pešce. Vzhodno od ceste je pod hribom predvidena dva metra široka in 188 metrov dolga makadamska pešpot, ki se bo vila za cerkvijo, ob pešpoti pa bo po vzhodni strani zasajen enostranski kostanjev drevored.

»V okviru projekta Marja bomo do konca februarja še odstranjevali lesno zarast. Čeprav je zdaj videti precej ranjeno, pa je to poseg, ki ga vodimo s strokovnjaki in je nujen v takem obsegu, če želimo obdržati trzinska mokrišča. Zavedati se moramo, da so nekdanji kar tri četrtine Mlak zavzemali mokrotni travniki in mokrišča, ki so stoletja vzdrževali naravno

ravnovesje. Prav zato sta tu specifični flora in favna, ki pa smo jima z gradnjo soseske Mlake v 70. in 80. letih odvzeli njun primarni prostor. Po odstranitvi zarasti se bo ekosistem obnovil približno v enem letu,« pojasnjuje Ložar in s tem zavrača pomisleke nekaterih prebivalcev, ki so zaskrbljeni poklicali na občino.

Župan na vprašanje o tem, da je življenje v občini na splošno precej zamlro, odgovarja, da so takoj v začetku leta razpisali razpise za dogodke s petih področij: kulture, športa, humanitarnih dejavnosti, dejavnosti zunaj kulture in najemnin. Pripravljamo se na dva scenarija, in sicer prvi predvideva, kot da se bo že jutri spet vse vrnilo v stare tire, drugi pa omogoča spletne dogodke za primer, da bo epidemija še trajala,« je pojasnil župan. Prav v času nastajanja Odseva je razpisna komisija odpirala prejete prijave, tako da rezultati še niso znani. Predvsem je precej pod vprašajem izvedba Trzinskega sejma, ki je že po sami naravi dogodek take vrste, da predvideva večjo množico ljudi, o načrtih za izvedbo Trznifesta pa podrobneje pišemo na 9. strani.

Neugodne epidemiološke razmere so že zamaknile odprtje prenovljenih prostorov v Kulturnem domu, tako imenovani projekt Kulturno srce Trzina, na uradno odprtje pa čaka tudi prenovljeni toplar, ki Jefačnikovo domačijo razširja še na muzej na prostem. »Upamo, da bomo spomladi lahko začeli nov muzejski program, v katerega bo najbolj vključena Osnovna šola Trzin z delavnicami. Toplar je že v celoti obnovljen, restavratorska dela kmečkih orodij pa so opravljena nekako do treh četrtin.

Za konec smo župana spomnili na predvideno obljubo, ko je Lista za trajnostni razvoj Trzina obljubila izvedbo participativnega proračuna. Povejmo preprosto: gre za način porabe dela proračunskih sredstev, za katere se lahko poteguje več idej, izvede pa se tisto, ki na glasovanju občanov prejme največ glasov. Precej dobre izkušnje imajo s participativnim proračunom v občini Ajdovščina, kjer so se prebivalci organizirali in povezali ter uspešno izpeljali nekaj infrastrukturnih projektov. Župan Peter Ložar pri tem priznava, da to še čaka na izvedbo, zamisel pa je, da bi z izvedbo participativnega proračuna aktivirali mladino. »Participativni proračun bi radi preizkusili v mladinskem sektorju tudi zato, ker bi radi, da se v dogajanje v lokalnem okolju na področju vsebin za mlade vključi več tukajšnje mladine. Razmišljal sem celo o tem, da bi lahko za projekte, ki bi se potegovali za proračunska sredstva, lahko glasovali mladi od 15. leta starosti naprej. Ne vemo še, kako bi se tega lotili, vsekakor pa bi radi vključili vsaj mladino od 18. leta naprej,« je povedal Ložar in dodal, da lahko participativni proračun sproži tudi težave in zavist. Prednost in hkrati slabost participativnega proračuna je namreč v tem, da se lahko ob dobrem lobiranju in združevanju interesov določenega dela prebivalstva izpeljejo projekti, ki morda niso najnujnejši ali najbolj smotni. A to so »sladke« težave, s katerimi se bo Trzin, upajmo, ukvarjal v prihodnosti. Kako blizu je ta prihodnost, pa bo bržkone odločil neki majcen virus. (tb, foto: Tanja Bricelj)

Po treh mesecih (in pol) spet v šolo in vrtec

Od torka, 26. januarja, v Osnovni šoli Trzin spet poteka pouk za učence prve triade, medtem ko se je za učence od četrtega do devetega razreda pouk spet začel 15. februarja. S tem se je (upajmo, da dokončno) končalo trimesečno obdobje, odkar je vlada 26. oktobra lani zaradi zdravstvenih razmer zaprla vzgojno-izobraževalne zavode. Vrtci so v tem času omogočali nujno varstvo le v izjemnih primerih, po treh mesecih pa se je stanje toliko izboljšalo, da so spet odprti za vse otroke. Pogoj za vrnitev zaposlenih učiteljev in vzgojiteljev je negativni test hitrega testiranja.

Prvo testiranje delavcev trzinskega vrtca in šole so zdravstveni delavci Zdravstvenega doma Domžale opravili 25. januarja. Med 30 zaposlenimi v vrtcu je bila ugotovljena in pozneje potrjena ena okužba, na testiranju vseh 71 zaposlenih v šoli pa nobena. V vrtcu in šoli se bo testiranje zaposlenih nadaljevalo vsak ponedeljek do preklica. Ker je članek nastajal pred 15. februarjem, ti podatki v prispevek niso vključeni.

Učitelj v živo lažje motivira učence

Zadnji torek januarja se je v šolske klopi vrnilo 132 zdravih učencev prve triade od 144 vpisanih. Skupaj z učitelji so nestrpnost pričakovali vrnitev v šolo. Učiteljica 3.a, Petra Mušič, je takole strnila vtise ob vrnitvi: »Neizmerno smo bili veseli, da smo se kljub vsem ukrepom, ki jih upoštevamo tako učitelji kot učenci, lahko vrnili v šolske klopi, saj sta naše 'primarno orodje' za delo z učenci zelena tabla in bela kreda ob neposrednem stiku. Nenadomestljive so iskric v očeh, nasmeh na obrazih in živžav. Med delom na daljavo preko računalniških zaslonov smo še bolje spoznali, da je opravljanje učiteljskega poklica v živo nenadomestljivo, ker veliko bolj motivira učence, hkrati pa tudi učitelji od učencev dobimo energijo, ki nas še bolj spodbuja k delu.« Sicer so se za delo od doma intenzivno pripravljali še pred začetkom šolskega leta. »Glede na odzive staršev smo se na delo z računalniškim orodjem Teams dobro pripravili,« je še dodala.

Obiskali smo 3.a razred, kjer so nas učenci pričakali z veliko nestrpnostjo. Zaupali so nam, da so zelo veseli vrnitve v šolo, najbolj pa so pogrešali prijatelje in druženje. V času šolanja na daljavo so pridno delali naloge, pri delu so jim nekoliko pomagali tudi starši. Foto: Tjaša Jankovič

O ponovnem odprtju šol so šolniki izvedeli iz medijev in pozneje iz okrožnic MIZŠ. »Težav pri organizaciji pouka prve triade nismo imeli, saj smo se na ponovno odprtje šole ustrezno pripravili že sredi poletja in še bolje ob začetku šolskega leta 2020/21,« nam je povedala ravnateljica Mateja Chvatal. Pouk poteka v homogenih skupinah, ki se med seboj ne mešajo. Učitelji ves čas nosijo zaščitne maske, učenke in učenci pa le zunaj matične učilnice. Ob tem redno zračijo učilnice ter skrbijo za ustrezno higieno rok in kašlja. Malicajo v učilnici, kosilo pa pojedjo v jedilnici. Sicer so v šolski kuhinji tudi med zaprtjem kuhali. »Prehrano v našem zavodu ves čas zagotavljamo, tudi ko je bila šola zaprta, saj smo kuhali za otroke v vrtcu ter učence in dijake, ki imajo subvencionirano prehrano.« Odzivi na šolanje na daljavo so večinoma pozitivni, rezultate ankete, ki so jo pravkar objavili, pa bodo na spletnih straneh šole obja-

vili prihodnji mesec. »Vsi se strinjamo, da pouka na daljavo ne moremo zamenjati s poukom v šolskih učilnicah, in prav zato se v šoli na moč trudimo, da bi bili morebitni negativni vplivi na učence čim manjši. Zato smo se tudi odločili za uporabo aplikacije Teams, ker pokriva celotno shemo poučevanja na daljavo – od videokonferenc do spletnih učilnic in tudi klepeta, ki ga učenci uporabljajo za komunikacijo z učitelji in sošolci. S tem smo učencem olajšali delo, saj imajo vse, kar potrebujejo za delo na daljavo, v eni aplikaciji. Ker smo se zavedali, da bo to za učence nekaj novega, smo že v septembru organizirali dneve dejavnosti, ko so učenci spoznavali osnovno uporabo Teamsov.« Se pa pri poučevanju na daljavo ukvarjajo z različnimi preprekami. »Največji težavi sta pomanjkanje spremljanja odziva učencev in motivacija. Pri izvedbi pouka na daljavo se moramo v prvi vrsti zavedati sposobnosti učencev. V razredu imamo zelo različne učence, ki živijo v različnih domačih okoljih. V veliko primerih na enem računalniku na daljavo delajo otroci in prav tako tudi starši. Zato glede na učence in njihove kompetence prilagajamo načine obravnave, utrjevanja, preverjanja in ocenjevanja snovi,« nam je še povedala. Med učenci prve triade, ki so se končno vrnili v šolske klopi, bodo učitelji po priporočilih ministrstva tako najprej v obliki pogovora z učenci pregledali opravljeno delo na daljavo in preverili stopnje razumevanja in šele nato nadaljevali doseganje učnih ciljev.

Vsi trije otroci Patricije Trotošek so osnovnošolci: »Kaj naj rečem, smo le dočakali, da so se vrnili v šolo. Preživeli smo! To je bila huda preizkušnja in zelo mučno obdobje, polno stresa, celodnevne šolske dela, najina služba pa ponoči in konec tedna. Zdaj so otroci spet radostni in veseli, da vidijo sošolce (čeprav imajo malo omejeno gibanje). Delajo z učiteljicami, ki jih bolj poslušajo in ubogajo. Pred vrnitvijo sta bila najmlajša malo na trnih, skoraj tako kot prvi šolski dan, v strahu, kako bo ... Potem je bilo pa v trenutku vse pozabljeno. Se pa vidi, da so malo v zaostanku, kar se tiče snovi. Vse bodo nadoknadili, vsako izkušnjo je treba gledati z vidika, da je za nekaj dobra. Upam, da se v tako stanje ne vračamo, ker ne vem, kdaj bomo nadoknadili in na delovnih mestih prišli na zeleno vejo.«

Vrtec znova odprt za vse

Prav tako se je 26. januarja v vrtec vrnilo 129 zdravih otrok od 225 vpisanih (podatki na dan 26. 1.) in njihovi vzgojitelji. »Otroci so se razveselili srečanja z vrstniki in vzgojitelji. Pri nekaterih otrocih, zlasti mlajših, je bilo ob jutranjem slovesu od staršev zaznati stisko,« je povedala pomočnica ravnateljice Jana Grabnar. Sicer so glede na vladne uredbe okrnjeno delovali vse od zaprtja: »Ves čas smo omogočali nujno varstvo staršem, ki so glede na vladne uredbe s potrdilom in izjavo delodajalca dokazali, da opravljajo dela, pomembna za delovanje družbe in države, in varstva ne morejo drugače zagotoviti.« Vrtec je sprva obiskovalo približno 20 otrok vseh starosti, a se je glede na vmesno sproščanje vladnih ukrepov njihovo število povečalo na skoraj 80. »Glede na priporočila NIJZ so bili najmlajši otroci v svoji igralnici, drugi pa združeni v skupine do deset otrok.« Vzgojitelji, ki v tem času niso bili na delovnem mestu, so lahko izkoristili star letni dopust, možnost varstva otrok zaradi šolanja na daljavo ali pa so bili napoteni na čakanje na delo. »V času zagotavljanja nujnega varstva nas je v vrtcu kar trikrat obiskala šolska inšpekcija, a pri našem delu in organizaciji ni zaznala nobenih nepravilnosti.« je še dodala Grabnarjeva.

Otroci se večino časa zadržujejo v matični igralnici, zapustijo je le, ko gredo na igrišče ali sprehod. Sicer vzgojiteljice, ki ves čas nosijo zaščitno masko, pri delu skrbno upoštevajo navodila NIJZ-ja. (Foto: Tanja Jankovič)

Pri organizaciji nemotenega dela v vrtcu imajo kljub dobrim rezultatom testiranj kar nekaj težav, ki jih sproti odpravljajo. Zaradi uveljavljanja odsotnosti z dela zaradi varstva otroka sta trenutno namreč upravičeno odsotna dva vzgojitelja, tri vzgojiteljice pa so zaradi okužbe v družini v karanteni. »Trenutno sta nam na pomoč priskočili tudi dve študentki. Poleg tega smo na podlagi projekta Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport Prva zaposlitev na področju vzgoje in izobraževanja za pet mesecev zaposlili dve mladi vzgojiteljici, ki še nista opravili strokovnega izpita.« Razpis sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz evropskega socialnega sklada. »Tudi sicer smo ves čas v nekakšni 'pripravljenosti', saj se moramo zaradi stanja prilagajati trenutnim razmeram. Hitro se lahko zgodi, da bodo strokovni delavci in posledično tudi skupine otrok zaradi morebitne okužbe ostali doma v karanteni.«

Trzinški vrtec po upokojitvi Olge Bernik Zor vodi Jana Grabnar, ki je v našem vrtcu že od leta 2003. Foto: Tanja Jankovič

Šola in vrtec sta na oglasnih deskah in spletnih straneh objavila informacije za starše, higienska priporočila NIJZ-ja ter protokol obnašanja in izvajanja programa. Ob tem pozivajo vse k spoštovanju ukrepov in vračanju zdravih otrok. Vsi si namreč želimo izboljšanje epidemiološkega stanja v tej meri, da se v šolske klopi čim prej vrnejo tudi drugi učenci in njihovi učitelji.

Tanja Jankovič

Kaj o vrnitvi v šolo pravijo otroci?

Učenci 3.a razreda so z veseljem odgovarjali na naša vprašanja in bili navdušeni nad tem, da bodo njihovi odgovori objavljeni v Odsevu.

Žiga Čuk, 2.a: »Zdaj ko sem v šoli, mi je boljše, ker se lahko vidim s prijatelji. Ni pa fino, ker se ne smem igrati s prijatelji iz drugih razredov.«

Anže Primožič: »Zelo sem pogrešal šolo. Najbolj sem pogrešal učenje v navadni šoli, ne na daljavo. V šoli je boljše, ker doma si cel dan na računalniku.«

Ula Ložar: »Boljše je v šoli kot doma. Doma moraš delati sam, meni je pa bolje delati z učiteljico. V šoli mi je v redu, pogrešam pa stare čase, ko ni bilo korone.«

Eva Jankovič: »Boljše je v šoli, ker mi učiteljica lahko bolj razloži in kaj pomaga.«

Ava Breznik: »Pogrešala sem prijatelje in učenje. Boljše mi je v šoli, ker prej narediš naloge, doma pa kar zavlačuješ.«

Latisha Vadeevaloo: »Vesela sem, ker je šola. Pogrešala sem prijatelje, pa tudi učiteljico. V šoli je dobro, ker delam s prijatelji, od doma je pa dobro, ker si lahko razporedim delo.«

Tonja Primožič: »Zelo sem pogrešala šolo, prijatelje in učiteljico. V šoli je boljše, ker se lahko igraš s prijatelji. Pa nisi tako dolgo za računalnikom, potem te pa ves dan boli glava.«

Lucija Zupan Jeseničnik: »Pogrešala sem družbo. Boljše je v šoli, ker ti učiteljica lahko bolj pomaga kot na daljavo.«

Maša Tekavec: »Nisem pogrešala šole, pogrešala sem prijatelje. Bolje je v šoli, ker mi učiteljica lahko vse stvari razloži, doma mi pa mami ne more, ker mora tudi mami delati za službo.«

Tisa Matuš: »Zelo sem vesela, ker je pouk spet v šoli. Najbolj sem pogrešala prijateljice, pa tudi učiteljico. Boljše je v šoli, ker so tukaj prijatelji, pa lahko se boljše naučimo.«

Naja Remic: »V šoli je boljše, ker se doma nismo smeli družiti s prijatelji.«

Benjamin Tršan: »Pogrešal sem šolo, prijatelje in tudi učiteljico. Dobro je v šoli.«

Pia Kavčič: »Vesela sem, ker sem spet v šoli. Pogrešala sem prijatelje, pa tudi slabše mi je šlo šola od doma kot tu v šoli. Zdaj smo začeli vaditi poštrevanko. Ko sem delala od doma, mi res res ni šlo. V šoli je lažje. Mami pravi, da sem čisto drugačna zdaj.«

Mila Vajdič: »Ko sem bila doma, sem pogrešala učiteljico in sošolce. Boljše je v šoli, ker starši niso tako dobro učili kot učiteljica.«

Matic Jereb: »Jaz sem pogrešal vse, učiteljico in sošolce. V šoli je v redu. Dobro je, ker se veliko igramo, pa tudi zato, ker dobro delam.«

Zala Muhvič: »Pogrešala sem prijatelje, ker se skupaj učimo in igramo. V šoli je dobro, ker si s prijatelji, doma je pa dobro, ker sem z družino.«

Tija Nina Suša: »Pogrešala sem prijatelje in druženje, pa lažje je v šoli.«

Zimska delavnica za iskalce prve zaposlitve

V zadnjem tednu januarja in prvem tednu februarja smo v zavodu Azum prebili led z izpeljavo prve spletne delavnice za brezposelne. Tokratna delavnica z naslovom »Delam prve korake v svet zaposlitve« je bila namenjena iskalcem prve zaposlitve. V veliko pomoč pri obveščanju nam je bil Urad za delo Domžale, za kar smo mu zelo hvaležni, saj je prepoznal potencial tovrstnih dejavnosti.

Delavnice, ki je potekala v dvorani Kulturnega društva Trzin, so se tokrat udeležili trije mladi iskalci prve zaposlitve, ki so se rahlo zaspani, a z navdušenjem vsako jutro z računalnikom ali telefonom vključili v videokonferenčni klic. Z uporabo gledaliških tehnik so se predvsem ukvarjali s komunikacijo v živo in po telefonu, verbalno in neverbalno, vadili so razgovore in telefonski klic v podjetje, kjer bi želeli delati, spoznali pa so tudi nekaj tehnik za obvladovanje stresa in treme. Hkrati so udeleženci bolje spoznali same sebe, se opazovali in se učili prepoznavati svoje kompetence ter jih povezovati z dosedanjimi izkušnjami, kamor spadajo tudi tiste, ki so bile pridobljene po neformalni poti (prostovoljno delo ...). Izmenjali so si dosedanje izkušnje z razgovorov in razmišljali o svojih zaposlitvenih željah.

Kaj so povedali udeleženci? Najbolj jim je bilo dragoceno to, da so lahko z igro vlog vadili razgovore in takoj dobili povratno infor-

macijo. Tako so imeli možnost sproti izboljševati svoje predstavitvene govore in nastop ter izboljševati komunikacijske sposobnosti. Vlogo morebitnega delodajalca je prevzela

Dvorana v Kulturnem domu Trzin, kjer je potekala spletna delavnica, v ozadju obnovljeni oder. (Foto: Arhiv Zavoda Azum)

izvajalka delavnice Saša Hudnik, ki ima tudi sama izkušnje s tega področja.

Spomladi so predvideni novi svežnji delavnic, in sicer prav tako za iskalce prve zaposlitve (v juniju) kot tudi za tiste, ki že dlje iščejo zaposlitev – dolgotrajno brezposelne (v aprilu in maju). Delavnice so za uporabnike brezplačne, zato vabimo vse, ki bi se jih želeli udeležiti, da nam pišete na zavod.azum@gmail.com ali nas pokličete na telefonsko številko 040 397 252. V primeru sprostitev protikoronskih ukrepov bomo delavnico izpeljali v živo v dvorani Kulturnega doma Trzin.

Zavod Azum

Projekt se izvaja v okviru LAS Za mesto in vas. Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz evropskega sklada za regionalni razvoj. Partnerji v projektu so Občina Trzin, Zavod Azum in KUD Franc Kotar Trzin.

Pozitivno povsod razen pri covidtestih

Leto 2020 je bilo za kulturnike izjemno naporno, negotovo in novo, vsekakor pa tudi zelo poučno. Iskanje rešitev, kako naše delo predajati ljudem s spletnimi mediji, nas je prisililo, da poskusimo nekaj novega. Do zdaj smo na spletu izvajali potopisna predavanja, kulturno-literarne večere in posnetke preteklih predstav. Na kulturni praznik 8. februarja pa je izšla tudi nova stvaritev, in sicer bralna uprizoritev besedila Pohujšanje v dolini Šmentflorjanski, ki so si jo interno lahko ogledali naši člani, saj je bila namenjena testni publiki. Če kateri od naših podpornikov želi prisluhniti bralni uprizoritvi, nam lahko piše na e-naslov rezervacije@kud-trzin.si in mu bomo poslali povezavo.

Hudomušno adaptacijo Cankarjevega teksta je pripravil režiser Matej Mijatović. Vaje so potekale na videoplatformah, kjer so se člani ekipe vsakič veselo zbrali in bili hvaležni, da lahko pokažejo svojo ustvarjalnost, čeprav v dokaj okrnjeni obliki. Kljub občasnim tehničnim težavam niso izgubili volje in so tako pokazali izdelek, na katerega so ponosni, saj so dali največ, kar so v danih razmerah lahko. Seveda nestrpnost čakamo dan, ko bo ekipa besedilo lahko pokazala v odrski veličini.

Mogoče se komu zdi nerazumljivo, a za nas je osebni stik izjemno pomemben. Igranje pred zaslonom je bilo za vse velik izziv, saj ostaneš kar malo »na suhem«, ko gledaš v ekran in želiš ustvariti posebno povezavo z ljudmi na drugi strani. A toliko bolj sladko je, ko se to zgodi in ekipa skupaj zajadra na jadrnici, ki jo popelje čez ocean.

S takšnim načinom dela se ne spopada samo odrasla skupina, ampak tudi otroška šov skupina, ki pridno dela in ustvarja naprej. Kot so njeni člani že lani dokazali, so sposobni pokazati nekaj velikega na malih ekranih in so nam lahko vsem za zgled, kako velike želje ne more ustaviti niti svetovna pandemija.

Minulo leto nas je prikrajšalo tudi za festival Trznifest, ki bi moral praznovati okroglo 20-letnico. Upamo, da bodo letos razmere dopuščale, da varno izvedemo festival, saj imamo v načrtu prav posebne dogodke, a na prvo mesto vselej postavljamo varnost naših občanov in občank ter drugih obiskovalcev in obiskovalk.

Minulo leto pa nam je dalo tudi nekaj izjemno navdihujočega: obnovo odra, predprostora in sanitarij v kulturnem domu. Zaradi prisilnega začasnega nedelovanja kulturnega doma smo lahko dokaj v miru izvedli prvi del evropskega projekta Kulturno srce Trzina, kar je obsegalo prenovu prostorov. Zato je naša ekipa

igralcev in ustvarjalcev toliko bolj nestrpna, saj želi preizkusiti nov oder ter ga pokazati vsem našim podpornikom in podpornicam.

Letos želimo ustanoviti še eno, mladinsko skupino, namenjeno dijakom in dijakinjam, ki si želijo ustvarjati, izražati in opozoriti na tematike in problematike, s katerimi se spopadajo in so jim blizu.

Tako smo se pozitivno prebili skozi lansko leto in s pozitivnostjo gremo naprej. Ta pozitivnost je seveda v naših srcih in ne na koronavirusnih testih. Vsem želimo še naprej veliko zdravja, medsebojne pomoči in skrbi, da skupaj dočakamo ponovno snidenje na kulturnih dogodkih.

Aleksandra Kmetič

Kaj se dogaja v DU Žerjavčki Trzin?

Lepo vprašanje, predvsem zato, ker koronakriza vse starostne skupine omejuje pri uresničevanju načrtovanih in zelenih dejavnosti. Lani je bilo veliko načrtov, od športnih do kulturnih in izobraževalnih, vendar jih je bilo izvedenih samo toliko, kolikor je v danem trenutku dovoljevalo epidemiološko stanje. V tem času nas je nekaj zbolelo za to nevarno boleznijo, vendar smo se večinoma po dveh, treh tednih znova postavili na noge. So pa tudi druge bolezni in starost od nas odtegnile kar deset naših članov, ki jih ni več med nami.

Upokojenci športniki smo bili dejavni pri kolesarjenju, pohodništvu in balinanju, le strelci treniramo v zaprtem prostoru, zato je vadba potekala le občasno. Na področju kulture smo že v začetku leta pripravili literarni večer,

na katerem smo izdali Zbornik pesmi naše članice Nežke Andrejaš, pevci smo peli na vajah in v nekaterih domovih starejših, dokler se ni vse skupaj zaprlo. Pripravili smo proslavo za dan državnosti. Žal je bila nekoliko okrnjena, ker na proslavo niso prispeli godbeniki na pihala, ki so bili naročeni. Kljub temu je bilo slavnostno, saj se je proslave udeležilo zelo veliko veteranskih praporov.

In kaj se bo dogajalo letos? Veliko načrtujemo, izvedli pa bomo vse, kar bo le mogoče. Gibanje na prostem bo najbolj aktualno: od pohodov, kolesarjenj in balinanja do piknika, pa še kaj se bo našlo, če bodo člani še kaj želeli.

Na področju statusnega delovanja smo že v sklepni fazi pridobitve certifikata, da delujemo v javnem interesu. Zanj smo zaprosili pri ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Prav tako smo v sklepni fazi podpisa pogodbe o pristopu k projektu Starejši za starejše. V bistvu vse to že več let izvajamo, le pismene potrditve še nismo imeli.

Upamo, da bo ta zdravstvena kriza minila, saj že jeseni načrtujemo majhno slovesnost ob prevzemu ključev nove sobe v Domu zaščite in reševanja. To sobo že težko pričakujemo, saj so bile naše dejavnosti v sedanjosti, ki si jo delimo z več društvom in je nismo mogli urediti po svojih potrebah, zelo omejene.

Da bomo ta prepotrebni prostor pridobili, lahko z gotovostjo trdimo, saj smo skupaj z Občino Trzin in Domom počitka Mengeš, enota Trzin, 8. oktobra 2019 podpisali pogodbo o sodelovanju za izvedbo projekta v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost in se imenuje Center modrosti in vitalnosti. S tem smo skupaj kandidirali za evropska in državna sredstva. V proračunu Društva upokojencev Žerjavčki smo že lani rezervirali sredstva (2897 evrov) za izvedbo tega projekta. Sredi januarja letos smo se zelo razveselili, ko smo prejeli potrditev ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo, da smo s kandidaturo za sredstva uspeli. Ta sredstva bomo porabili za opremo novih prostorov.

Prav gotovo je, da bomo prostore pridno uporabljali za najrazličnejše dejavnosti, te pa bodo še obogatene z dejavnostmi, ki jih starejši želimo in potrebujemo.

Besedilo in foto: Zoran Rink

Gasilci vabijo medse nove člane

Začetek koledarskega leta nam ni prinesel večjih sprememb, saj še veljajo omejitve gibanja in druženja. V društvu še vedno nimamo operativnih vaj, članskih sestankov in izobraževanj, prav tako še ni dejavnosti za gasilsko mladino. Tako še čakamo, da bomo premagali epidemijo in dokaj normalno zaživel.

Epidemija ustvarja mnogo stisk, vsi jih občutimo. Kako se soočimo s svojimi stiskami, je odvisno od več dejavnikov: od razumevanja stanja, starosti, možnosti izražanja stiske in pogovora. Zagotovo je za mlajše otroke ob vseh omejitvah stiska še večja. Tako smo bili 14. januarja ob 0.49 zjutraj zaproseni za pomoč pri iskalni akciji enajstletnega dečka, ki se je z Zaboršta pri Domžalah peš odpravil obiskat stare starše pod Šmarno goro. Zaradi zelo nizkih temperatur je bil fant v nevarnosti, da se podhladi. To je močno vplivalo na vse sodelujoče v iskalni akciji. Sodelovali smo vsa prostovoljna gasilska društva sektorja Domžale, helikopter slovenske policije, policisti, vodniki reševalnih psov. Akcijo je usklajeval Center zaščite in reševanja Domžale. Fanta je na poti na iskalno akcijo na začetku Črnuč opazil vodnik reševalnega psa. Tako se je iskalna akcija ob 2.15 srečno končala, ko je fanta prevzela ekipa nujne medicinske pomoči.

Zaradi omejitev se nismo udeležili pogrebov podpornih članov. V zadnjem mesecu sta se od nas poslovila Linca Nemec in Anton Poje. Naj počivata v miru. Vsem žalujočim izrekamo iskreno sožalje.

Čeprav nam je leto 2020 ob vseh omejitvah in težkih preizkušnjah pustilo grenak priokus, pa smo člani prostovoljnega gasilskega društva veseli napredovanja gradnje novega

doma zaščite in reševanja, saj nam bodo novi prostori omogočali optimalne možnosti za delo. Z novimi prostori pa si želimo v društvu tudi svežino, ki jo prinesejo novi člani in članice. Vabljeni vsi, ki vas zanima naše delo in bi radi bili prostovoljci, da se nam pridružite.

Z gasilskim pozdravom Na pomoč!

Besedilo in foto: Dušan Kosirnik

Primerjava: lani in letos – kaj se lahko zgradi v enem letu!

Ob 60-letnici Medobčinskega muzeja Kamnik

Zgodovina slovenskih muzejev kot javnih ustanov sega v leto 1821, ko je bil v Ljubljani ustanovljen Deželni muzej za Kranjsko, danes Narodni muzej Slovenije, ki letos praznuje 200-letnico delovanja. Svoj okrogli jubilej pa letos praznuje tudi Medobčinski muzej Kamnik.

Po drugi svetovni vojni je število muzejev na Slovenskem izredno naraslo. K temu je pripomogla pobuda takratnega republiškega upravnega organa za kulturo in prosveto (vodil ga je dr. Angelos Baš), naj se na celotnem slovenskem nacionalnem ozemlju v vseh večjih mestih oblikuje mreža pokrajinskih muzejev. Tako se je večina današnjih muzejev ustanovila v petdesetih in šestdesetih letih 20. stoletja. Leta 1959 je bil v Jugoslaviji sprejet Zakon o muzejih, ki je prvič določil zakonski okvir za ustanovitev muzeja. Muzej se je lahko ustanovil le, če je imel dovolj primerne gradiva, prostorov, strokovnega osebja in zagotovljen denar.

Leta 1954 se je ob ukrepih za zaščito Sadnikarjeve zbirke prvič predvidevala ustanovitev muzeja v Kamniku. Prvo muzejsko zbirko v Kamniku je leta 1893 zasnoval zbiralec, mecen in živinozdravnik po poklicu, Josip Nikolaj Sadnikar. To je bila prva zasebna muzejska zbirka na Slovenskem, odprta tudi za javnost. Ob smrti Josipa N. Sadnikarja 4. novembra 1952 je bila to ena največjih in najkakovostnejših tovrstnih zbirk. Izjemno bogata kamniška kulturna dediščina, znova vzbujeno zanimanje za narodovo zgodovino ob koncu 19. stoletja, predvsem pa osebno Sadnikarjevo zanimanje za umetnost in veselje do zbiranja predmetov so pripeljali do zasnovanja muzeja. V njegovem muzeju so našli mesto zelo različni predmeti: arheološki predmeti, predmeti za vsakdanjo uporabo, posebnosti in dragocenosti, kot so knjige, rokopisi, arhivski dokumenti, in galerija dragocenih likovnih umetnin. Pridobivanje predmetov je različno potekalo, od daril do zamenjav in nakupov. Vsekakor je bil Sadnikar po zavzetosti za zbiranje starin poznan ne samo v kamniškem okolišu, ampak tudi daleč naokoli. Leta 1937 je za svoje mnogostransko delovanje in življenjsko delo prejel diplomu častnega meščana Kamnika. Leta 1950 je Zavod za zaščito kulturnih spomenikov in prirodnih spomenikov Slovenije izdal odločbo o zaščiti Sadnikarjeve muzejske zbirke. Zbirko je leta 1955 inventarizirala uslužbenka Zavoda za spomeniško varstvo LRS. Popisanih je bilo 2741 predmetov. Leta 1964 je bil sprejet sklep, da se za muzej na Zapricah, ustanovljen leta 1961, odkupi le del predmetov. S pomočjo zunanjih cenilcev, specialistov za posamezne vrste gradiva, so bili izbrani in odkupljeni predmeti, ki so bili po svojem nastanku, uporabi

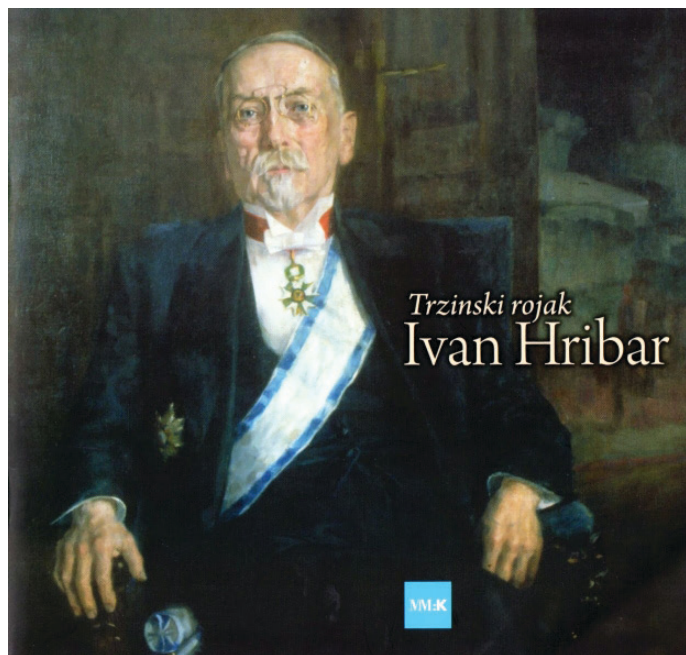

Grad Zaprice

ali nahajališču vezani na kamniško območje. Tako je bilo odkupljenih 1468 predmetov.

29. marca 1961 je Svet za prosveto in kulturo Občinskega ljudskega odbora Kamnik sprejel sklep o ustanovitvi muzeja splošnega tipa. Muzej Kamnik, predhodnik današnjega Medobčinskega muzeja Kamnik, pa je bil dokončno ustanovljen s sklepom Občinskega ljudskega odbora Kamnik (OLO Kamnik) 4. decembra 1961, k ustanovitvi je 6. februarja 1964 pristopila tudi občina Domžale. S priključitvijo Matične knjižnice Kamnik in Zveze kulturnih organizacij Kamnik je bil ustanovljen Kulturni center Kamnik, ki sta ga potrdili Skupščina občine Kamnik s sklepom 1. oktobra 1984 in Skupščina občine Domžale s sklepom 13. decembra 1984. Matična knjižnica Kamnik se je 1. januarja 1991 osamosvojila. Soglasje k statutarnemu sklepu Kulturnega centra Kamnik je Skupščina občine Kamnik sprejela 13. aprila 1992. Na podlagi Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo je bil kot pravni naslednik ustanovljen Medobčinski muzej Kamnik, ki so ga ustanovile Občina Kamnik s sklepom sveta 16. decembra 2003, Občina Komenda dne 18. decembra 2003 in Občina Trzin dne 15. decembra 2003. Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Medobčinski muzej Kamnik je bil objavljen 16. januarja 2004 v Uradnem listu RS št. 3/2004. Medobčinski muzej Kamnik ima od leta 2009 pooblastilo za opravljanje državne javne službe muzejev.

Od leta 1962 naprej ima Medobčinski muzej Kamnik v upravljanju grajski kompleks Zaprice, kjer so upravni, depojski in razstavni prostori, od leta 1979 ima prostore v meščanski hiši na Glavnem trgu 2 v Kamniku, kjer je dislocirana enota – Galerija Miha Maleš, in od leta 2013 pritličje Rojstne hiše Rudolfa Maistra, kjer deluje muzej o tem velikem kamniškem rojaku.

Katalog o Ivanu Hribarju, trzinskem rojaku

Razstava Sledi Trzinske preteklosti v Jefačnikovi domačiji

Medobčinski muzej Kamnik deluje na osrednjeslovenskem območju, kjer sta zelo bogati premična kulturna dediščina in muzejska oziroma zbirateljska tradicija. Osnovno poslanstvo muzeja sta skrb za spoznavanje, raziskovanje, razumevanje in varovanje arheološke, umetnostnozgodovinske, zgodovinske in etnološke kulturne dediščine na ozemlju občin Kamnik, Domžale, Komenda, Lukovica, Mengeš, Moravče in Trzin ter predstavljane regionalne kulturne pisanosti tega osrednjega območja v slovenskem in mednarodnem merilu. Muzej skrbi za razvijanje pozitivnega odnosa do lastne kulturne dediščine, ki izhaja iz bogate tradicije in zgodovine na historično zaključenem ozemlju. Za primerjavo lahko navedemo, da je bilo ob začetku delovanja muzeja leta 1962/63 inventariziranih 240 predmetov, danes pa hrani muzej 24.215 predmetov.

Obiskovalcem najbolj prepoznani rezultati strokovnega dela v muzeju so razstave. Nastajajo občasne in stalne muzejske razstave na gradu Zaprce, v Galeriji Miha Maleš, v Rojstni hiši Rudolfa Maistra v Kamniku. V Jefačnikovi domačiji v Trzinu smo v celoti postavili vse stalne razstave, z občasnimi pa se vsako leto predstavljamo tudi v CIH-u. Zlasti z občasnimi razstavami poskušamo slediti vsem aktualnim temam, ki so zanimive širšemu krogu domačih in tujih obiskovalcev. Že več kot deset let smo s svojim delovanjem prisotni v občini Trzin. In kaj smo v tem času predstavili na razstavah, ustvarjalnih delavnicah, muzejskih večerih in ob izdajanju publikacij?

2007, Arheološke sonde na Ongru

2008, Muzejski arheološki dnevi na OŠ Trzin in VVZ, Prikaz metod dela arheologov in najdišče na Ongru.

Pozdrav z bojišča, Razstava in katalog o prvi svetovni vojni in boju za meje po njej skozi oči Trzinčev. (mag. Z. Torkar, M. Škrabec)

2009, Ongrovci, prvi Trzinci, Razstava in katalog o arheoloških najdbah in življenju na Ongru. (J. Železnikar)

2010, Muzejski večer, J. Železnikar: pregled razvoja arheologije v svetu in pri nas

Muzejski dan na OŠ Trzin, Izkustvene arheološke delavnice – postani Rimljan za en dan.

Trzin na razglednicah in fotografijah, Razstava in katalog od najstarejših fotografskih upodobitev Trzina do danes. (mag. Z. Torkar)

Razstava Mesto - podeželje

2011, Muzejski večer: Hribarjevo leto, Predavanje ddr. I. Grdine in projekcija filma o Ivanu Hribarju (RTVS)

Trzinski rojak Ivan Hribar, Razstava in katalog ob 160-letnici rojstva in 70-letnici smrti Ivana Hribarja. (mag. Z. Torkar, MMK in mag. I. Žmuc, MML)

2012, Župnijska cerkev sv. Florijana v Trzinu, Razstava in vodnik po župnijski cerkvi (M. Lesar)

2013, Trzinski zbornik, Spominski zbornik ob 15-letnici občine Trzin, (ur. J. Železnikar)

2014, Stanovanjska kultura v Trzinu, Oprema hiše in črne kuhinje v Jefačnikovi domačiji.

Zgodovina ledenic in mesarske obrti, Stalna razstava v Jefačnikovi domačiji o zgodovini mesarstva in ledeničarstva v Trzinu. (mag. Z. Torkar)

Sledi trzinske preteklosti, Prvi del stalne razstave v Jefačnikovi domačiji o zgodovini kraja od najstarejših arheoloških najdb (mlajša kamena doba – 4500 do 3700 p.n.št.) do konca 17. stoletja. (mag. Z. Torkar, J. Železnikar)

2015, Sledi trzinske preteklosti, Drugi del stalne razstave v Jefačnikovi domačiji o zgodovini kraja od 18. stoletja do ustanovitve samostojne občine Trzin 1998. (mag. Z. Torkar)

2016, Učna pot Onger, Priročnik, ponatis zloženke in dopolnitev učne poti po Ongru. (J. Železnikar, MMK, sodelavci ZZVN RS OE Kranj, TD Kanja in PD Onger)

2017, 10 let kamniškega muzeja v Trzinu, Razstava s pregledom delovanja MMK v Trzinu in vodnik po stalnih razstavah v Jefačnikovi domačiji. (mag. Z. Torkar, J. Železnikar)

2018, Ivan Hribar. Življenje in delo trzinskega rojaka, Razstava o velikem trzinskem rojaku v Jefačnikovi domačiji (mag. Z. Torkar)

2019, Stari Trzin od 19. stoletja do danes, Občasna razstava v CIH-u o razvoju starega dela Trzina od 19. stoletja do danes. Razvoj in spremembe v prostoru so prikazane kartografsko skozi štiri časovne prereze. (mag. Z. Torkar, MMK in K. Keresteš, MapDesign)

2020, Okupacijske meje 1941-1945. Življenje ob meji, Gostujoča razstava v CIH-u (koor. mag. Z. Torkar, MMK; avtorji: Oddelek za zgodovino FF, MNZS, ZRC SAZU)

Polona Lovšin – ilustracije, Občasna razstava trzinske ilustratorke Polone Lovšin v CIH-u in v Galeriji Pogled v Kamniku ter spletna razstava. (S. Bučan)

Obiskovalcem različnih starostnih skupin in šolam so namenjene pedagoške in andragoške dejavnosti muzeja (otroške delavnice, predavanja, vodstva, študijski krožek), med njimi so tudi številni trzinski otroci. Poleg tega potekajo razne spremljajoče dejavnosti, kot so simpoziji, koncerti, recitali, predstavitev raziskovalnih nalog in novih knjig. S svojimi programi se muzej približuje vsem generacijam občanov in jim zagotavlja dostopnost kulturnih dobrin – naj omenimo Muzejsko poletno noč, Dneve kulturne dediščine, dan muzejev, veseli dan kulture, slovenski kulturni praznik, občinski praznik ipd., ki so brezplačni.

Vabljeni, da nas obiščete.

Mag. Zora Torkar, direktorica MMK

Vabilo na razstavo ilustracij Polone Lovšin

Novi vir z omembo trzinskega letališča

Maja 2019 smo v Odsevu objavili članek Aleksandra Čičerova o trzinskem vojaškem letališču iz prve svetovne vojne (Odsev, let. XXVI, št. 5). Medtem se je pojavil nov vir, ki govori o tem podrobneje, in prav je, da avtor z njim seznani občanke in občane Trzina. Gre za knjigo avtorja Boruta Podgorška z naslovom *Stražar z neba*, ki je lani izšla v založbi Sierra5. Navajamo besedilo iz knjige na strani 20 in 21.

»Z izbruhom prve svetovne vojne se je razplamtela tudi vojna v zraku. Ko se je prevešala v zadnji del, so v bližini železniške postaje v Trzinu začeli graditi vojaško letališče. O tem je pripovedoval Stane Siherl, sin takratnega načelnika železniške postaje v Trzinu. France Bolhar je to zapisal v spominih: »Na travniku so mejnike zakopali globlje, izravnavali kotanje, na mejah posekali drevesa ter postavili nekaj opozorilnih znakov. In to je bilo vojaško letališče. Postavili so šest hangarjev v katerih je bilo shranjenih po več letal. Za osebje je bilo postavljenih nekaj barak. Pisarna letališča je bila od 25. septembra do 12. novembra v trzinski šoli, potem pa se je najbrž preselila na letališče. Tudi njihova vojaška kuhinja je bila nekaj časa pri Knoftu v Trzinu. Anton Kepić - Pajk, takrat je bil doma pri Knoftu, pripoveduje, da je bilo na letališču po 32 letal in da so vsak dan poletela v napad proti soški fronti. (Stražar, 1993, str. 620)

Letališče je bilo usmerjeno od postaje v južni del travnikov, ki so se raztezali v sam Pimperk, čeprav je bila meja nekako do Averjeve domačije. To je bila zadnja kmetija v vasi. Letala so bila tipa Brandenburg z Mercedesovimi motorji. Služila so opazovanju soške fronte, enota pa se je imenovala 11. izvidniška eskadrilja. Eskadrilji je pove-

ljeval stotnik Hilmar von Bilow doma iz kraja Salle v Prusiji. Namestil se je v gradu Jablje (nemško Habah) in ostal tudi po končani vojni v tesni zvezi z lastnico, baronico Mario Hypolito Lichtenberg - Janežič, ki ga je imenovala za svojega dediča. Večino predmetov iz gradu je pozneje odnesel v Nemčijo, nekaj predmetov pa bi se najbrž našlo tudi v trzinskih domovih. Imel sem srečo, ker me je zanimala zgodovina Trzina, da sem dobil v dar vazo iz gradu. Žal je vrhnji del poškodovan, kljub temu pa me spominja na dogodke, ki so se zgodili v preteklosti.«

Baronica Janežič je znana tudi po tem, da je v skalo v bližini gradu Jablje dala vklesati napis 'Aleksander 9. 10. 1934'. Pod imenom je še napis 'Čuvajte Jugoslavijo'. Napis je sčasoma izgubljal barvo, zaraslo ga je tudi grmovje. Lani smo opazili, da je ime Aleksander znova pobarvano s črno barvo, drugi del napisa pa je ostal nepobarvan. Kratek sprehod po nekdanji trasi letališča je z detektorjem kovin zaznal precej kovinskih delcev, ki bi lahko bili ostanki poškodovanih letal in barak.

Aleksander Čičerov
Foto: Biserka Čičerov

Skala Aleksander

Vaza iz Jabelj

O desetih trzinskih geozakladih in Aleksandru, ki čuva Jugoslavijo

V Odsevu smo o geologu ali geozakladih (geocaching) že pisali, tule pa je še nekaj informacij, ki nam jih je v januarskem pogovoru zaupal Emil Pevec. Poleg predsednikovanja Planinskemu društvu Onger Trzin namreč skupaj s Pošastkama pošastnima s Facebooka skrbi za to, da se je na geološki zemljevid z več kot desetimi zakladki vpisal tudi Trzin. Enega od teh so Pošastke skrile tudi pri kamnu Aleksander.

»V šali rečemo, da je geolog igra, ki se jo po vsem svetu igramo s pomočjo milijarde vrednih vojaških satelitov, ko z njihovo pomočjo v naravi iščemo skatlice, ki jih imenujemo zakladki. Gre za to, da nekdo skrije zaklad pri kakšni naravni ali kulturni znamenitosti, na vrhu, ob jami, skratka na točki, ki bi jo želel pokazati še komu drugemu, potem pa na spletni strani objavi koordinate te točke skupaj s čim bolj zanimivim opisom točke, da z njim pritegne obiskovalce. Nalogo pregleda še uradni pregledovalec in dá zeleno luč za objavo. Poleg tradicionalnih obstaja še vrsta drugih zakladkov; večstopenjski (multi), zemeljski, celo virtualni,« pojasnjuje Emil Pevec in iz svoje lastne družinske izkušnje pove, da lahko geolog izkoristimo kot odlično motivacijsko sredstvo za navduševanje otrok nad naravnimi in kulturnimi znamenitostmi. Na najbolj razširjeni spletni strani iskalcev zakladov geoca-

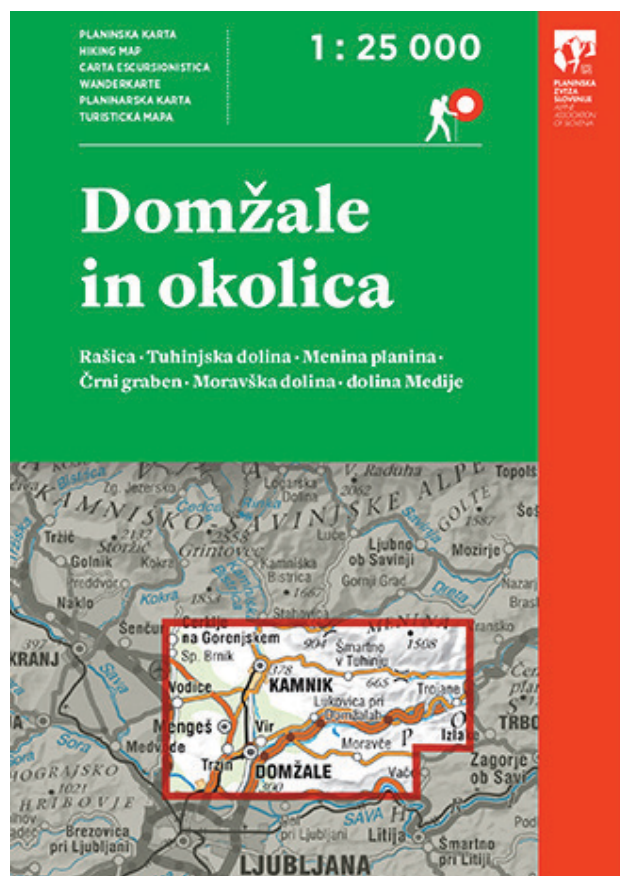
ching.com je bilo v času priprave prispevka objavljenih 3.261.488 geotočk oziroma zakladov, od tega v Sloveniji 5.279. Pošastki pošastni pa je ime petčlanske družinske ekipe Pevčevih, ki ima v Trzinu in okolici postavljenih nekaj več kot deset zakladkov. »Tudi tako se da ustvariti dobro promocijo kraja,« je prepričan Emil, o čemer dokazuje prava uspešnica med letošnjo zimo, ko podrast še ne ovira dostopa do skale s skrivnostnim vklesanim napisom Aleksander (na sliki zgoraj), kjer se skriva eden od zakladov. »Skala je bila pahnjena v pozabo – pa čeprav je oddaljena le pet minut hoje od poti proti smučišču v Dolgi dolini (kjer je tudi postavljen geološki zakladek). Prvič mi jo je pokazal tast, več informacij o njej pa mi je dal pokojni Romsov Ivko. V zadnjem času se je na Facebooku pojavilo več zanimanja zanjo, kar je razveseljivo. Pozitivno je, da nas zanimajo stvari (pa čeprav samo malenkosti), ki nas obkrožajo, moti pa me, da je nekdo vklesane črke pobarval, da se napis bolje vidi. Upam, da z barvo, ki bo počasi izginila,« še dodaja Emil, pri čemer je seveda odveč opozarjati, da se snovna dediščina pusti nedotaknjena, predvsem pa se restavriranja lahko lotijo samo strokovnjaki, če presodijo, da je to potrebno. (tb)

Nikar v hribe brez zemljevida

Pred kratkim je izšel planinski zemljevid Domžale in okolica, ki je nastal v sodelovanju Planinske zveze Slovenije, Občine Domžale, Planinskega društva Domžale in Občine Lukovica, pri njegovem nastanku pa so sodelovali tudi trije člani Planinskega društva Onger Trzin, Miha Pavšek, Emil Pevec in Miro Štebe. Zemljevid, ki je izšel v merilu 1 : 25.000, lahko kupite v spletni trgovini Planinske založbe, stane pa 8,10 evra. Ob tem posebej velja opozoriti na novo spletno stran Planinske založbe, ki je odslej obiskovalcem še prijaznejša.

»Zemljevid zajema širše območje Domžal, Lukovice, Moravč, Dolskega, Črnuč, Gamelj, Vodice, Komende, Mengša, Trzina in Kamnika oz. pokriva območje od Vodice in Cerkelj na Gorenjskem na vzhodu, Tuhinjsko dolino in vrhove nad njo na severu, na zahodu sega do Trojan, na jugu pa zaobjema vrhove nad Moravsko dolino. Za Trzince je pomembno, da je zajeto tudi celotno območje Rašice. Predstavljeno območje je bogato s planinskimi obhodnicami. V celoti sta zajeti Domžalska pot spominov in Rokovnjaška pot ter večji del Moravske in Komenske planinske poti ter drugih obhodnic (Pot kurirjev in vezistov, Ljubljanska mladinska pot) ter del Evropske pešpoti E6 in Slovenske turnokolesarske poti. Na planinskem zemljevidu poleg planinskih poti in planinskih koč, najdemo številne ostale koristne informacije, kot so urejena parkirišča, postajališča javnih prevoznih sredstev, gostišča, turistične kmetije, marsikatero naravne in kulturne znamenitosti območja, številne športne objekte (plezališča, vzletišča jadralnih padalcev, ipd.) in še kaj.« je o zemljevidu zapisal Emil Pevec in hkrati napovedal za Trzince prav tako uporaben **planinski zemljevid Kamnik in okolica** (1 : 25.000), ki izide maja in bo pokrival območje med Veliko planino na zahodu in Menino planino na vzhodu.

»Gorska reševalna služba je opravila že kar nekaj reševanj oziroma iskanj zgolj zato, ker ljudje mislijo, da je dovolj, če imajo v žepu pametni telefon s svetilko in naloženim zemljevidom. Izkušeni gorniki pa vedo, da je v gorah signal slab in da se zaradi mraza poveča poraba baterije. Pogosto tiste, ki zaidejo, ulovi noč in tedaj si svetijo s telefonom, kar še hitreje sprazni baterijo. Lahko obstanejo v kakšni grapi, kjer telefon sploh ne lovi ... Zaradi vsega tega vedno imejmo s sabo čim novejši papirnati zemljevid in kompas (oboje moramo seveda znati uporabljati) ter čelno svetilko s svežimi baterijami (vložke zamenjamo pred turo),« pa na smotrnost nakupa zemljevida opozarja Emil Pevec, predsednik Planinskega društva Onger Trzin. (tb, foto: <http://planinskazaložba.pzs.si/>)

Leto 2021 – Jurčičevo leto

Naš sedmošolec je oznanil: »Marca imam za domače branje Jurija Kozjaka, slovenskega janičarja, napisal ga je Josip Jurčič.« Da se lahko z njim o tej zgodbi pogovarjam, moram še enkrat vzeti knjigo v roke. Če pa začnem z eno pripovedko, potem nadaljujem, dokler ni knjiga prebrana.

Sicer pa prvo soboto v marcu že leta hodim na Jurčičeve pohode od Višnje Gore do Muljave in začnem »guglati«, kaj bo letos s tem pohodom. Ničesar ne najdem.

Brskam dalje in vidim, da je dala Občina Ivančna Gorica ministrstvu za kulturo pobudo, da leto 2021 razglasi za leto Josipa Jurčiča. Slovenski pisatelj, časnikar in pesnik se je rodil 4. marca 1848 na Muljavi (po domače Pri Pajštabarju). Na Muljavi danes stojita s slamo krita originalna hiša in muzej na prostem. Jurčič je umrl 3. maja 1881 v Ljubljani (Navje). Tako letos mineva 140 let od njegove zgodnje smrti, 160 let od objave njegove

ve prve objavljane zgodbe. Pripoved o beli kači (1861), in 140 let od izida prve številke Ljubljanskega zvona. Za slednjega je Jurčič napisal enajst poglavij Rokovnjačev. Dovolj razlogov je za razglasitev leta 2021 za leto Josipa Jurčiča.

Sicer pa Josipa Jurčiča poznamo kot realističnega pisatelja, ki je pisal pripovedke in zgodbe iz ljudskega izročila, kakršne mu je pripovedoval dedek. Med bolj znanimi njegovimi deli so: Domen (povest), Sosedov sin, Deseti brat (prvi slovenski roman), Kozlovska sodba v Višnji gori, Jesenska noč med slovenskimi polharji (črtica), Spomini starega Slovenca, Tugomer (drama).

Morda pa Jurčič letos nagovori tudi koga od vas, da prebere kakšno že pozabljeno zgodbo iz tistih davnih časov.

Besedilo in foto: Milica Erčulj

Primož Leskovec, pevovodja Trzink

»Glasba je del mene in je vedno z menoj«

Primož Leskovec je vsestransko nadarjeni glasbenik in se v glasbenem okolju giblje že od zgodnjega otroštva. Melodija torej spremlja vsak njegov korak, botruje večini njegovih odločitev in nasploh močno vpliva na njegov življenjski slog. »Glasbeni navdih je ob meni že od otroštva,« pravi Primož, »že ves čas živim z glasbo.« Na tovrstni življenjski slog je nedvomno vplival tudi oče, sicer poznani profesor klarineta, ki je največje glasbene uspehe požel z vodenjem zborov. Primož danes vodi Moški pevski zbor Radomlje, sodeloval pa je tudi s številnimi drugimi glasbenimi ustvarjalci – do nedavnega je vodil Klapo Mali grad in žensko klapo Kamelije, trenutno pa vodi kar šest vokalnih skupin. Od leta 2018 je tudi umetniški vodja oziroma pevovodja Trzincem dobro poznanega ženskega pevskega zbora Trzinke.

»S Trzinkami oziroma z gospo Štefko sem se prvič srečal konec poletja leta 2018, ko je iskala umetniškega vodjo oziroma pevovodjo za svoj ženski pevski zbor.« Do Primoža je vodja Kulturnega društva Ivan Hribar Trzin tako prišel prek skupnih znancev, natančneje prek prezgodaj umrlega Antona Urbanije, saj je ta Primožu potrdil veljavo oziroma vrednost ženskega pevskega zbora, ki je želel njegovo vodstvo. In tako je moj sogovornik začel pisati novo glasbeno zgodbo, za katero pravi, da še vedno traja in se le še nadgrajuje in napreduje. »To odraža tudi naš pevski napredek, dosežen v dokaj kratkem času,« dodaja Primož.

Njihovo sodelovanje pa ni povsem tradicionalno, čemur pritrjuje tudi pevovodja. »Dame imajo toliko navdiha, toliko neverjetnih zamisli, da se pravzaprav večinoma osredotočam le na svoje delo, ni se mi treba ozirati na druge stvari oziroma skrbeti zanje.« Pravi, da se zamisli za nastope in revije sicer porajajo na različne načine, v različnih oblikah, odvisno od razpoloženja, dneva ali priložnosti. Včasih se preprosto pojavijo, pri Trzinkah pa je tako, da imajo pevke dejansko tako bujno domišljijo, da do primanjkljaja navdiha in zamisli za zdaj še ni prišlo. »Včasih njihovim predlogom že težko sledim, toliko jih je,« smeje se dodaja umetniški vodja. A hkrati pove, da ga dame nikdar ne obremenjujejo z odvečnimi malenkostmi, da ga ne zalagajo s podatki, ki nimajo nobenega pomena ali vloge, temveč se vselej osredotočajo le na bistvo, zato je njihovo sodelovanje lepo utečeno. Delovanje v takšnem okolju tako nikdar ni naporno, temveč vedno pozitivno, vznemirljivo in predvsem navdihujoče.

Dotakneva se samih nastopov in priprav nanje. Trzinke nastopajo na številnih kulturnih prireditvah, saj je zven njihove glasbe nadvse primeren za tovrstna slavlja, zato so priprave nedvomno naporne, a hkrati izredno barvite. »Priprave na nastop ne glede na to, kje in kdaj ta poteka, so vedno enako,« pojasnjuje zborovodja, »saj vsaka takšna predstavitev najprej zahteva upevanje.« Ko se pevke upojejo, sledijo navodila za izvedbo posameznih skladb, saj se ta lahko spreminja od nastopa do nastopa, kar narekujejo namen, tema in samo občinstvo

Foto: osebni arhiv

(Foto: Štefka Prelc)

na prireditvi. Nato sta na vrsti še intoniranje začetkov in spodbujanje pevk, da nastop izvedejo čim bolje. »Četudi običajno naše skladbe delujejo sproščeno in naš nastop preprost, se dela vselej lotimo profesionalno in z vso resnostjo.« To je jasno vsakomur, ki se kadar koli udeleži prireditve, na kateri nastopa zbor pod taktirko Primoža Leskovca. Pesmi so namreč odlično odpete, pevke oziroma pevci pa so vselej popolnoma usklajeni, kar je jasen odraz resnega pristopa in predanosti delu.

Ker je v ospredju njihovega delovanja ljudska glasba, spregovoriva tudi o pomenu ljudske pesmi. »Ljudska glasba oziroma umetnost nasploh je dota, ki nam je zaupana od naših prednikov, zato moramo biti do nje spoštljivi, jo negovati in gojiti naprej, da jo v vsej svoji lepoti predajamo tudi prihodnjim rodovom.« Ti jo bodo le tako znali ceniti, kar pa je ključnega pomena, saj gre vendar za našo identiteto oziroma za njen ključni kazalnik. »Za ljudsko pesem me ne skrbi,« pravi Primož, »saj danes obstaja veliko skupin, ki tovrstno glasbo izvajajo na pristen svojevrstni način. Vse več te glasbe je danes tudi »preoblečene« v moderne priredbe skladateljev posameznih oziroma poznejših obdobj in tako omenjena glasba lahko živi in diha še naprej s časom.« Skozi pogovor se razkrije, da je ta glasba vedno in vselej dobro sprejeta, saj s(m)o ljudje še vedno veseli domače glasbene note, ritmov, ki jih takšne melodije ustvarijo, in občutij, ki jih ta glasba prebudi v nas.

Še lepše pa je začutiti, kakšno moč oziroma kakšen vpliv ima glasba na evropski in svetovni ravni, saj je to le še dodatna potrditev, da glasba vedno preseže vse ozemeljske, jezikovne, rasne in še marsikatero druge pregrade. »Sam sem nastopal že v številnih evropskih državah, med drugim sem obiskal Nemčijo, Švico, Avstrijo, Italijo, Madžarsko in Hrvaško, »čez lužo« pa sem nastopal že v Kanadi, ZDA in Argentini.« Zanimivo je to, da Primož potrjuje že večkrat podano tezo – da je domače občinstvo morda celo zahtevnejše in strožje pri ocenjevanju glasbe kot tuje, kar pogosto slišimo od glasbenikov oziroma umetnikov, ki so imeli priložnost nastopiti tudi zunaj meja slovenske države.

»S klapo Mali grad, ki sem jo do nedavnega vodil, smo pogosto gostovali na Hrvaškem, kjer so nas dobesedno nosili po rokah. To so neverjetna občutja, tam so bili izrazito navdušeni, da v Sloveniji gojimo takšno strast do dalmatinske glasbe, da dejansko ohranjamo dalmatinsko kulturo, in to na tako visoki ravni.« Svojo trditev pevovodja na tej točki podkrepi s srečanjem z avtorjem skladbe Moj lipi anđele, Harijem Rončevićem: »Pred leti smo v Samoboru izvajali njegovo skladbo Moj lipi anđele, ko je Hari pristopil k nam in dejal, da do tega trenutka niti sam ni vedel, kakšno skladbo je ustvaril, nato pa se nam je iz srca zahvalil.« Dirigent pove, da je tovrstnih izkušenj iz tujine več, da so bili njihovih nastopov pravzaprav vedno in povsod izredno veseli in da so znali njihov glasbeni prispevek vedno ceniti. S Trzinkami v tujini sicer še niso nastopali, a verjame, da bi tudi ta glasbeni sestav požel izredno navdušenje. »Včasih dobim občutek, da je v tujini dovolj že samo to, da nastopi nekdo, ki ima drugačno ozadje, ki prihaja iz druge dežele, ki je drugačen.« Ko se spet dotakneva zahtevnosti občinstva, pa pojasni, da se je v zadnjih nekaj desetih letih raven zborovskega petja povzpela tako visoko, da je edino smiselno in povsem upravičeno, da je tudi občinstvo strožje pri ocenjevanju in zahteva več. »Ne nazadnje občinstvo vzgajamo prav s to kakovostjo oziroma v to kakovost.« A kljub porastu glasbenega dogajanja in kakovosti del se v glasbenem svetu še vedno najde nekaj za vsak okus, najsi je še tako izostren in zahteven.

Kot že omenjeno, se Primož Leskovec danes največ posveča vokalni glasbi, torej pevskim zborom in različnim komornim vokalnim skupinam, ki jih danes vodi šest. Pri takšnem številu je največji izziv usklajevanje vaj in datumov za priprave in nastope. »Moj teden je v celoti zapolnjen. Od ponedeljka do petka me vsak dan čakata vsaj dve, če ne celo tri pevske vaje, ki večinoma potekajo pozno popoldne oziroma zvečer, pred nastopi pa se število vaj poveča, saj jih izvajamo tudi ob koncu tedna. Enkrat letno z vsakim pevskim sestavom poskrbimo tudi za intenzivne vaje, ki trajajo ves konec tedna, torej od petka do nedelje.« Pojasni, da dopoldneve preživlja s prebiranjem glasbenega gradiva, sestavlja programe in aranžmaje, poleg tega pa piše priredbe za potrebe posameznega ansambla in navsezadnje gospodinji.

»Kuhanje me sprošča in hkrati navdihuje – je kot nekakšen filter. Kadar razmere dopuščajo (kadar imam mir) in si lahko utrgam nekaj časa, poslušam glasbo, najpogosteje klasično, predvsem zborovsko, sicer pa tudi avdiofilsko.« A ljudje pogosto pozabljamo oziroma se niti ne zavedamo, da je glasbeni poklic pot, ki se ne konča, ko se zapro vrata avditorija ali dvorane. Ta poklic je po besedah mojega sogovornika tako nadvse specifičen, da se po nastopih, po vajah, po vsem glas-

Primož, tretji z desne, in klapa Mali grad (vir: FB Klapa Mali grad)

benem dogajanju nikakor ne konča, temveč te misli kot glasbenega ustvarjalca vlečejo naprej in tako že razmišljaš o novi ravni, počasi se že povzpennaš na višjo stopnjo in se počasi že izgrajuješ. »Glasba je del mene in je vedno z menoj.«

Je pa res, da je leto 2020 prineslo marsikatero spremembo tudi na glasbenem področju. Srečanj v živo je bilo bore malo, tudi vaje so potekale v drugačnem duhu, enako druge oblike javnih predstavitev. Letošnje leto bo, upajmo, vsaj v drugi polovici drugačno, a za zdaj vse dogajanje, tudi glasbeno, še vedno poteka v spletni obliki, kar velja tako za vaje in priprave kot tudi za same nastope. »Moje delo je že tako nekako sezonsko, traja od septembra do sredine junija – kot šolsko leto. Od lanskega marca pa sem tako rekoč brez dela, ker razmere ne dovoljujejo opravljanja dejavnosti, ki se jim sicer posvečam. Želim si, da bi se trenutno stanje čim prej umirilo in bi lahko spet nemoteno opravljal svoje delo. A občutek mi pravi, da se pred jesenjo to žal ne bo zgodilo.« Hvala bogu pa imamo sodobno tehnologijo, ki nam tudi v zdajšnjih otežnih razmerah omogoča delovanje. Letošnji mesec kulture bo že tako osiromašen, saj prešernovanja in podobnih slavij v živo ne bo, imamo pa na voljo vsaj določene spletne oblike, ki nam bodo pričarale dokaj pristno kulturno rzpoloženje. »Letošnji februar bo vsekakor drugačen od prejšnjih. Sam ga bom preživel v družinskem krogu, kulturno pa bo nedvomno podhranjen. Letošnji mesec kulture si bomo morali pričarati sami.«

A glede na to, da imamo Slovenci izredno bogato kulturno dediščino, ki so nam jo zapustili številni kulturni veljaki s Prešernom na čelu, ne dvomim, da se bo tudi letošnji mesec kulture, četudi doma za štirimi stenami, primerno zaznamoval, vsem slovenskim kulturnim ustvarjalcem in umetnikom pa se bomo tokrat poklonili predvsem s prebiranjem slovenske pesniške besede, poslušanjem slovenske glasbe in ustvarjanjem v znamenju slovenske kulturne zapuščine.

Barbara Kopač

Foto: Barbara Kopač

Foto: Barbara Kopač

Infrastrukturni center Jablje

Opravljajo eno ključnih nalog v razvoju slovenskega kmetijstva

Ali ste vedeli, da se lahko v Jablje odpravite po mleko s svojo kanglico in da tam lahko kupite pirino in ajdovo moko, sončnično in bučno olje, krompir ...? Z veseljem vam bodo tudi svetovali, bodisi osebno bodisi po telefonu ali po elektronski pošti. Načrtov imajo v Infrastrukturnem centru Jablje še veliko in o tem nam je več povedal predstojnik centra, dr. Blaž Germšek.

Začetki raziskovalnega dela v kmetijstvu, ki je bilo v preteklosti prevladujoča zaposlitvena dejavnost Slovencev, segajo pri nas z ustanovitvijo Društva za kmetijstvo in koristne umetnosti v drugo polovico 18. stoletja. Pozneje se je pokazala tudi potreba po poskusnih poljih in laboratorijih, kot je Infrastrukturni center Jablje (ICJ). Deluje pod okriljem Kmetijskega inštituta Slovenije (KIS), ki je najstarejša raziskovalna in znanstvena ustanova na Slovenskem. Njeni začetki s prejšnjimi ustanovami namreč segajo v leto 1898. Center trenutno zaposluje 43 ljudi različnih profilov iz vse Slovenije (doktorjev znanosti, diplomiranih inženirjev kmetijstva, kmetijskih tehnikov in delavcev z osnovnošolsko izobrazbo). Ukvarjajo se z raziskovanjem, pridelavo semen slovenskih sort poljščin, dajejo strokovne nasvete kmetovalcem in pridelovalcem ter omogočajo praktično usposabljanje dijakov, študentov in drugih.

Od nekdanjih gospodarskih poslopij gradu Jablje so se ohranili le 300 m² velik kozolec toplar in oba grajska hleva iz 19. stoletja, ki jih uporablja ICJ.

Razvoj poskusnega posestva

Infrastrukturni center Jablje ima prostore na spodnjem delu posestva gradu Jablje. »Po drugi svetovni vojni je posestvo delovalo v okviru državnih in pozneje družbenih posestev, na katerih je takratna Agronomska fakulteta izvajala del svojih poljskih poskusov,« nam je

povedal predstojnik Centra dr. Blaž Germšek. Leta 1961 sta Kmetijski inštitut Slovenije in Biotehniška fakulteta ustanovila samostojni zavod, Kmetijski poskusni center Jablje (KPC Jablje), kot posestvo, na katerem naj bi potekali poskusi, potrebni za razvoj kmetijske pridelave. »Po ustanovitvi zavoda je posestvu šla na roko tudi takratna politika, saj so v letih 1961 do 1965 arondirali (združili) zemljišča v približni velikosti 450 hektarov, kar je bila dovolj dobra podlaga za kakovostno znanstveno-izobraževalno posestvo.« Posestvo je zadnje organizacijsko preoblikovanje doživelo leta 2011, ko je prešlo pod okrilje Kmetijskega inštituta Slovenije in tako postalo osrednja slovenska raziskovalna ustanova za kmetijstvo. »Kljub različnim organizacijskim oblikam je Center vedno služil kot poligon za kmetijske znanstveno-izobraževalne potrebe celotne slovenske kmetijske stroke,« nam je zatrdil Germšek.

Infrastrukturni center Jablje vodi dr. Blaž Germšek, ki se na delo vsak dan vozi iz Maribora. Agronom v svojem blogu germsek.com predstavlja sodobno pridelovanje hrane z uporabo moderne tehnologije.

Področje dela

Infrastrukturni center Jablje se deli na štiri samostojne delovne enote: v Jabljah sta Center za raziskave in poskusništvo ter Center za prenos tehnologij, na Brdu pri Lukovici Poskusni sadovnjak in v Mostah pri Komendi Seleksijsko poskusni center za krompir.

V **Centru za raziskave in poskusništvo** se ukvarjajo z znanstveno-raziskovalnim in strokovnim delom. Na 50 hektarih poskusnih polj po vsej Sloveniji izvajajo različne poskuse. »Tehniki, zaposleni v tem oddelku, skrbijo za številne poskuse od njihovega začetka (setve) do spravila (žetve) in priprave vzorcev za nadaljnje (laboratorijske) analize ter izvedbo osnovnih statističnih analiz.« Dobro seme namreč odločilno vpliva na dober in kakovosten pridelek. Izvajajo tudi preizkuse s področja semenarstva ter varstva in registracije raznih sort rastlin, sodelujejo pri žlahtnjenju krompirja, drugih izbranih vrst poljščin, zelenjadnic in krmnih rastlin. Ukvarjajo se s sodobnimi tehnologijami pridelave različnih vrst zelenjadnic (hidroponika). Poleg tega dajejo podporo nacionalnemu programu Slovenska rastlinska genska banka,

katerega namen je zbiranje, vrednotenje, evidentiranje, hranjenje in razmnoževanje slovenskih avtohtonih genskih virov kmetijskih rastlin in njihovih divjih sorodnikov. »V Jabljah in Rakičanu skrbimo tudi za Mednarodni trajni poskus z organskim dušikom IOSDV (poljščine in krmne rastline),« je povedal predstojnik in še dodal: »Dajemo pa tudi podporo raziskovalcem drugih kmetijskih oddelkov.« Čez leto organizirajo več dogodkov. S Kmetijsko-gozdarskim zavodom Ljubljana izvedejo dan pšenice in dan koruze, v Skladišču za krompir v Mostah pri Komendi poteka dan krompirja, vodijo pa tudi dan vrtnin. »Z organizacijo dnevov odprtih vrat, prikazov in izobraževanj omogočimo vpogled v neodvisne poskuse in skrbimo za prenos novih spoznanj širšemu krogu uporabnikov.« Sodelujejo še pri organizaciji Slovenskega srečanja ljubiteljev stare kmetijske tehnike in starodobnih vozil, obiščejo pa jih tudi vrtci, šole in udeleženci raznih ekskurzij.

V Jabljah pridelujejo tudi avtohtono slovensko sorto pšenice, gorolko. Kmalu bodo začeli prodajati moko iz gorolke ter rezance in testenine lastne blagovne znamke.

Center za prenos tehnologij je proizvodno naravnani. Skrbi za obdelovanje 420 hektarjev polj, namenjenih pridelavi raznih poljščin ter poskusom za lastne potrebe in potrebe celotnega KIS-a. Tako nova strokovna spoznanja iz tehnologije pridelave kmetijskih rastlin, semnarstva, živinoreje, varstva rastlin in kmetijske tehnike prenašajo v prakso. »Pridelujemo in prodajamo seme avtohtonih slovenskih sort trav, detelje, žita in krompirja ter kakovostna krušna in krmna žita ter druge sorte trave in detelje, primerne za slovenska polja,« nam je razložil predstojnik. Kot pravijo v Centru, so za pridelovanje semenskih žit najprimernejše velike površine, saj se tako lažje izognejo onesnaženju z drugimi sortami ali celo drugimi vrstami žita. »Pridelavo izvajamo v okviru integrirane pridelave, ekološke pridelave in pridelave na vodo-varstvenem območju prvega reda. Na Mengeškem polju kmetujemo na najožjem vodovarstvenem območju upoštevaje vso zakonodajo, saj se zavedamo, kako pomembno je ohranjanje vodnega vira. Zaradi vseh omejitev, ki jih imamo s takšnim načinom kmetovanja in pridelave hrane, so pridelki na teh površinah (skoraj 100 hektarov) v primerjavi z drugo pridelavo manjši za 50–60 odstotkov. To nam izjemno otežuje konkurenčni položaj, saj za tovrstno varovanje vodnega vira ne prejemamo nobene vrste nadomestil, spodbud ali subvencij,« je še poudaril.

V **Poskusnem sadovnjaku** opravljajo strokovne naloge na področju sadjarstva, varstva rastlin pred boleznimi in škodljivci ter raziskave in preizkušanja novih tehnoloških ukrepov v sadjarstvu. Ta obsega 16,8 hektara veliko območje, na katerem je kar 14,9 hektara jablanovih nasadov. »V sadovnjaku je zasajenih več kot 400 različnih sort jablan, hrušk, našija, češenj, sliv, lupinarjev in jagodičja. Kolekcija, ki je po številu zbranih sort sadnih rastlin največja v Sloveniji, je namenjena opravljanju poskusov v sadjarstvu in je dragocena zbirka genskega materiala za sadjarstvo,« je poudaril Germšek. Del sadovnjaka je namenjen tudi ekološki pridelavi, del pa preizkušanju novejših sort jablan. Jabolka pridelujemo po shemi 'izbrana kakovost', kar je zagoto-

vilo za naravi prijazno pridelavo. Sadovnjak redno obiskujejo kmetijski svetovalci, sadjarski strokovnjaki in študenti Biotehniške fakultete, ki v njem opravljajo terenske vaje, obvezno prakso in diplomske naloge. Občasno organizirajo sadjarska strokovna srečanja, gostijo pa tudi strokovne ekskurzije sadjarskih društev in skupine šolarjev, ki ob njihovi strokovni pomoči v sadovnjaku preživijo naravoslovni dan. »Vsem so dragocene izkušnje naših sadjarskih strokovnjakov, ki si močno prizadevajo za okolju prijazno usmeritev pridelave sadja.«

V **Selekcijsko poskusnem centru za krompir** se ukvarjajo z vzgojo novih domačih sort krompirja ter drugimi raziskavami in poskusi, povezanimi s krompirjem. »Tu pridelujemo semenski in jedilni krompir slovenskih sort, vzgojenih na Kmetijskem inštitutu Slovenije. Na tej lokaciji se lahko kupi semenski in jedilni krompir, ki ga bo kmalu mogoče kupiti tudi v Jabljah,« nam je povedal Germšek.

Prenos raziskovalnega dela v prakso

V Infrastrukturnem centru Jablje že vrsto let predajajo pridobljene izkušnje in znanja o vključitvi novih tehnologij v kmetijstvo. »Naše rezultate predajamo naročnikom po vnaprej določenem postopku, ki je specifičen za vsak poskus posebej. Poskuse, ki jih izvajamo, pa delimo s širšo javnostjo v publikacijah, ki so objavljene na naših spletnih straneh. Predajamo jih tudi na raznih strokovnih konferencah, simpozijih, delavnicah in demonstracijskih dnevih. V letu 2020 je ICJ kot prvi na KIS-u začel svoje dejavnosti objavljati tudi na družbenem omrežju Facebook, saj se zavedamo pomena novodobnih kanalov za informiranje in prenos znanja,« nam je pojasnil Germšek. V času povečanega obsega dela v svoje delovne procese vključujejo tudi dijake in študente biotehničnih ali sorodnih ved. »V letu 2021 smo dejavneje začeli sodelovati z Biotehniškim centrom Naklo, tako da imamo s februarjem na praktičnem izobraževanju eno dijakinjo, ki se bo izobraževala na področju živinoreje in trženja, ter študenta, ki se izpopolnjuje in izobražuje na področju sadjarstva. V prihodnosti imamo predvidenih več takšnih dejavnosti in upamo, da bomo lahko omogočili zaposlitev preko javnih del štirim zaposlenim,« nam je še zaupal.

Poleg raziskav in pridelave različnih kmetijskih kultur so v Centru prodajno naravnani. »V naši ponudbi imamo poljščine in izdelke iz poljščin, ki jih sami pridelamo na zemljiščih na Mengeškem polju: seme žita, trave in detelje, krmno za živali (koruzo, pšenico, ječmen, oves, krmni grah, proso), ajdo, jabolka, krompir in pšenično moko.« Lani so začeli uvajati nove maloprodajne izdelke. »Trenutno imamo na voljo moko, zmleto iz slovenske sorte pšenice gorolka. Konec februarja bomo na trg dali pirino in ajdovo moko, konec leta pa še domače hladno stiskano sončnično in bučno olje. V letu 2021 bomo prodajali tudi zgodnji krompir lastne sorte KIS Slavnik. V Mostah pri Komendi prodajamo semenski, krmni in jedilni krompir pri nas razvitih sort. V našem poskusnem nasadu na Brdu pri Lukovici pa jeseni prodajamo sveža domača jabolka različnih sort.« Poleg tega prodajajo še mleko 65 svojih krav. »Prevzem mleka je mogoč vsak delovni dan od 8.30 do 9. ure v zbiralnici mleka. Ob predložitvi kuponov, ki jih kupec kupi na blagajni (lahko jih kupi večje število), mu natočimo ohlajeno sveže mleko v njegovo embalažo in s tem nekoliko pripomoremo k manjši porabi embalaže.« Načrtujejo tudi preureditev prostora v mini prodajalno, kjer bo na voljo sveže maloprodajno blago iz lastne pridelave. »Upamo in želimo, da bomo s tem skrajšali kakšno transportno pot in tako nekoliko prispevali k manjšemu ogljičnemu odtisu.« Ob tem je ponosno poudaril: »Z velikim veseljem strokovno svetujemo našim kupcem, vaščanom in drugim zainteresiranim tako osebno kot po telefonu ali elektronski pošti.«

Trajnostni razvoj in varstvo okolja

Uvajanje novih tehnologij v kmetijsko panogo je ključnega pomena za nadaljnji razvoj. V Centru bi nadvse radi sledili najsodobnejšim tehnologijam pridelave hrane, ki vplivajo na zmanjšanje negativnega

Pokukajmo k sosedom

vpliva na okolje, hkrati pa povečujejo gospodarnost pridelave. »To nam zaradi dotrajane in ne najmoderneje opreme ne uspeva vedno, kot si želimo. Kljub temu smo zavezani najvišjim standardom trajnostnega kmetijstva, kar dokazujemo z vsakoletnim povečanjem ekoloških površin. V tem trenutku jih imamo enajst hektarov, do leta 2023 pa se bodo te površine povečale na 27 hektarov. Glede na zmožnosti našega kolobarja in drugih dejavnikov nameravamo ekološke površine povečevati prav vsako leto.«

Brezpilotni letalnik uporabljajo za zajem multispektralne slike določenega polja, z njo so naredili sekcije za natančno dognojevanje žit. Tako so porabili manj mineralnih gnojil in dosegli boljši učinek. Dron uporabljajo tudi pri indeksiranju poskusov, določanju depresij na njivah in drugih znanstveno-raziskovalnih potrebah. Foto: arhiv KIS, IC Jable

Razvojni načrti in kmetijstvo prihodnosti

V prihodnosti lahko pričakujemo izjemno veliko rast prebivalstva po svetu, čemur bo morala slediti povečana pridelava hrane. Zato je treba že zdaj misliti na posodobitev kmetijske pridelave, večjo samooskrbo in ob tem tudi na ohranjanje okolja. Uvajanje novih tehnologij

v kmetijsko panogo je namreč ključnega pomena za njen nadaljnji razvoj. »V Centru si želimo predvsem, da bi nam ustanovitelji namenili razvojna sredstva za posodobitev naše infrastrukture, s katero bomo lahko sledili tempu modernega kmetijstva, ki je do okolja, potrošnika in pridelovalca bolj prijazno. Kmetijska industrija si vse bolj prizadeva digitalno preoblikovati poslovne procese, zlasti zato, ker si organizacije in naprednejše kmetije prizadevajo za čim manjše stroške pridelave in hkrati doseganje čim večje trajnosti,« je prepričan Germšek. »Naše želje in želje našega resornega ministrstva (MKGP) so enake – pomagati slovenskemu kmetu, da bo produktivnejši in da bo njegovo znanje več vredno. Da pa jih bomo lahko uresničili, moramo posodobiti zdajšnjo infrastrukturo. Brez sodobne infrastrukture namreč naš razvoj kljub vrhunskemu znanju na žalost ne more več slediti potrebam in izzivom sodobnega kmetijstva.

Besedilo in foto: Tanja Jankovič

Že 32 let zaposlen na Jabljah

Naš sokrajan Beno Trojanšek je že 32 let zaposlen v centru Jable. »Med šolskimi počitnicami sem bil v Jabljah na počitniškem delu in po končani osnovni šoli sem se pri njih tudi redno zaposlil.« Dela v skupini petih, ki skrbijo za živino in poljščine. »Moje delo je obdelava zemlje, košnja in spravilo žita. No, pa tudi za brezhibno delovanje traktorja moram skrbeti.« pravi in dodaja: »Ko sem bil mlajši, sem moral opraviti tudi delo drugih.« Kljub temu da je delo dokaj enolično, ga rad opravlja: »Všeč mi je, ker sem ves čas zunanaj.« Tudi vročina mu ne pride do živga, saj so sodobni traktorji opremljeni s klimatsko napravo. Vgrajen pa imajo tudi računalnik, ki avtomatsko šteje pridelek.« Največ dela imamo aprila, julija in oktobra, ko delamo tudi po 12 ur na dan.«

Stike ohranja še zdaj

V Jabljah je delala tudi naša občanka Slavka Levičnik. »Po osnovni šoli sem se na očetovo željo vpisala na gimnazijo, a sem se po končanem prvem letniku na svojo veliko željo prepisala na kmetijsko šolo v Novem mestu. V drugem letniku sem imela prakso na Kmetijskem inštitutu in tam mi je bilo zelo všeč, ker so priznani strokovnjaki skupaj z nami hodili na teren pobirat vzorce.« Leta 1972 se je zaposlila v Zavodu za varstvo rastlin v Ljubljani, upokojitev pa je dočkala v Zavodu za poljedelstvo in semenarstvo. »Sodelavka Mihaela me je leta 1982 nagovorila, da sem šla v zelenjadarstvo. In tako sem naslednjih devet let delala poleti v Jabljah, kjer sem opravljala vegetacijske poskuse, pozimi pa v Ljubljani pisala ugotovitve in obračune. Med drugim smo takrat ustvarili dve novi sorti zelja, Emono in Kranjsko okroglo, dve sorti visokega fižola, to sta Klemen in Jabelski pisanec, in eno sorto nizkega, Zorin,« je povedala in dodala še veliko zanimivega o svojem delu, raziskavah in načinu obdelovanju, ki je bilo takrat pretežno ročno. »Zaposleni smo bili zelo povezani med seboj, zato je bilo vse lažje. Veliko smo se družili tudi zunaj delovnega časa.« Stike z mlajšimi sodelavkami in sodelavci ohranja še zdaj.

Kmetijski inštitut Slovenije

Agricultural Institute of Slovenia

NUDIMO VAM:

MLEKO (kakovostno, surovo, dnevno sveže):

- cena: 0,66 € z DDV (brez embalaže),
- kupone za prevzem mleka lahko kupite vsak delovnik med 7.00 in 15.00 v sprejemni pisarni IC Jable,
- mleko s kuponi lahko prevzamete vsak delovnik med 8.30 in 10.00 in med 17.30 in 19.00.

MOKO iz kakovostne slovenske sorte pšenice gorolka:

- pridelana na ekstenziven način na njivah Kmetijskega inštituta Slovenije,
- zmleta v Sloveniji v mlinu z več kot 150-letno tradicijo,
- ima odlične pekovske lastnosti,
- bela moka tip 500 in polbela moka tip 850,
- cena: 0,99 € z DDV/kg.

Infrastrukturni center Jable
Grajska cesta 1, Loka pri Mengšu
T: 01 560 74 00 E: prodaja@kis.si

Kartomat tudi na železniški postaji Trzin Mlake

Takole so videti nekateri železniški kartomati v naši bližnji okolici. (Vir: svetovni splet)

Kar zadeva javni železniški potniški promet, si dobre novice v zadnjem času sledijo druga za drugo. Novim vlakom in novici o začetku postopkov za elektrifikacijo kamniške proge in dvotirnost nekaterih odsekov je sledila še novica o postavitvi kartomatov na 142 postajah in postajališčih. Med njimi je tudi železniška postaja Trzin Mlake, na kateri vstopa in izstopa največ Trzinčev. Slovenske železnice načrtujejo postavitve 156 kartomatov oziroma samopostrežnih prodajnih mest. Postavitev je predvidena v dveh fazah, pri čemer je druga faza s 36 lokacijami izbirna. Glede na različne nastavitve in funkcije so predvideli tri različice kartomatov.

To ne bodo le preprosti kartomati, temveč celostna prodajna mesta, saj so med zahtevami poleg prodaje vseh vrst vozovnic za vlak tudi omogočanje izdaje plastičnih kartic, prodaja digitalnih izdelkov in manjših fizičnih izdelkov in drugo. Opremljeni bodo s kamero, bralnikom osebnih dokumentov, tiskalnikom in zaslonom na dotik z vsaj polmetrsko diagonalo. V osnovi so videti kartomati enako, ker pa so njihove dejanske postavitve nekoliko različne, bodo nekatere izvedbe imele nadstrešnico, druge ne. Prav tako se nekatere postavitve izvedejo na trenutni tlak, pri drugih pa gre za samostojno postavitve. Različice so poimenovali A, B in C. Različica A (taka bo tudi na železniški postaji Trzin Mlake) in B predvidevata nadstrešnico, pri različici C pa gre za postavitve na območje, ki je zaščiten pred zunanjimi vplivi (podhod, pod nadstreškom in podobno). Pri različici A je mogoča povsem samostojna postavitve.

Kot omenjeno na začetku, razpis predvideva postavitve kartomatov na vseh železniških postajah in postajališčih v Sloveniji. Slovenske železnice namreč želijo samostojno prodajno mesto zagotoviti povsod. Vseeno pa so razpis razdelili na dve fazi, pri čemer je postavitve kartomata na železniškem postajališču Mlake predvidena v okviru prve faze, ko se predvideva namestitve 120 kartomatov na 106 lokacijah. V skladu z razpisom imajo Slovenske železnice pravico, da se v dvanajstih mesecih po vključitvi zadnjega od 120 samopostrežnih prodajnih mest prve faze odloči za vključitev v sistem dodatnih največ 36 samopostrežnih prodajnih mest (druga faza).

V pilotni fazi bodo postavili najmanj deset in največ petnajst kartomatov polne funkcionalnosti, celotna prva faza pa naj bi bila dokončana v štirinajstih mesecih. Rok za oddajo ponudb za izvedbo del in dobavo kartomatov se je iztekel v začetku februarja (5. februarja

2021). Nakupovanje vozovnic pri sprevodniku na vlaku bo tako kmalu samo še spomin na stare čase, ki so trajali predolgo, pa se vendar končujejo s posodobitvijo železniških postaj; med njimi tudi »glavne« trzinske – Trzin Mlake.

Miha Pavšek

Popravek sobotnega železniškega reda

V januarskem Odsevu smo zapisali napačno število vlakov, ki od začetka tega leta vozijo tudi ob sobotah. V Ljubljano jih pelje sedem, v nasprotni smeri pa pet. Odhodi z železniške postaje Trzin Mlake so ob 5.22, 6.15, 8.42, 10.42, 12.42, 14.42 in 16.40, iz Ljubljane pa ob 7.27, 9.15, 11.15, 13.15 in 15.15. Na nekatere od teh vlakov lahko pridemo tudi s kolesom, kar bo še posebno dobrodošlo v toplejših dneh, ko bo prevoz s kolesom spet aktualen. Do napake je prišlo zaradi pomanjkljivega relacijskega voznega reda (https://potniski.sz.si/wp-content/uploads/2021/01/08_ljubljana_kamnik.pdf) na spletnih straneh Slovenskih železnic, ki pa so ga po našem opozorilu že popravili.

Tudi veterani pomagali ob potresu

Že pred novim letom je med veterani vojne za Slovenijo stekla akcija zbiranja pomoči prizadetim ob zadnjem potresu v Petrinji in Sisku na Hrvaškem. Vsako območno združenje je pomagalo po svojih močeh. Tudi v OZVVS-u Domžale smo donirali del sredstev za nabavo bivalnega zabojnika.

V dogovoru s hrvaško veteransko organizacijo je prejemnik bivalnika postal hrvaški vojni veteran slovenskega rodu Miran Kobale iz Rogatca, ki mu je potres popolnoma uničil stanovanjsko hišo na območju Siska. Bivalnik stoji tik ob slovenski meji v kraju Hum na Sotli. Občina Hum na Sotli mu je z ustreznim zemljiščem in še dodatno nadgradnjo bivalnika izdatno pomagala. Miran, ki je tudi vojni invalid, je zelo vesel pomoči, saj je zdaj veliko bliže materi in sestri, ki živita v bližnjem Rogatcu.

Besedilo in foto: Janez Gregorič

OBVESTILO

Po zadnjem koronskem zakonu PKP8 so solidarnostnega dodatka v enkratnem znesku 150,00 evrov deležni tudi vojni veterani. V izogib temu, da bi se posamezniki prehitro veselili prejema, (in posledično skrbi, kam ga vložiti?) je treba poudariti, da so dodatka deležni samo tisti vojni veterani, ki jim je veteranski dodatek edini prejemek.

OZVVS Domžale

Zdrava ramena

Dandanes pogosto občutimo bolečine v vratnem predelu hrbtenice in bolečine v ramenskem obroču. Velikokrat občutimo tudi tako imenovana »zamrznjena ramena« (adhezivni kapsulitis), nastajajo kalcinacije v ramenih, ukleščanja in podobno. Imajo res vse te diagnoze izvor v ramenih ali vratni hrbtenici?

V večini primerov nastaneta obraba in poškodba tkiva na prej omenjenih mestih zaradi dveh stvari. Prva je nenadno povečanje sile na določen sklep (padec, avtomobilska nesreča in podobno), kar lahko štejemo med akutne poškodbe. Na to vrsto poškodbe nimamo vpliva, da bi jo preprečili (lahko pa vplivamo na zmanjšanje števila padcev, avtomobilskih nesreč!). Povsem drugače je pri drugi vrsti poškodbe, pri konstantni zmerni obremenitvi sklepa, ki ga to obremenjevanje zaradi odsotnosti počitka načenja in obrablja (kronični mehanizem poškodbe). Konstantna obremenitev sklepa so lahko tudi slaba telesna drža, prisilni položaji pri delu in podobno. Tokrat se bomo dotaknili predvsem vaj za izboljšanje stanja kroničnih bolečin v predelu ramen in vratu.

V praksi opažam dve vrsti ljudi z bolečinami v rami. Prvi so tisti, ki se zelo veliko gibajo, drugi pa ravno nasprotno. Pri prvih se lotim odpravljanja težav predvsem s krepilnimi vajami za mišice okoli ramenskega obroča, pri drugih pa z razteznimi vajami za mišice okoli ramenskega sklepa ter mobilizacijskimi vajami za prsni del hrbtenice, kjer je načeloma izvor vseh njihovih težav.

Da razumemo, zakaj se v prsnem delu hrbtenice začne večina težav v ramenih, moramo najprej poznati vsaj malo anatomije ramenskega sklepa. Rama je precej bolj kompleksen sklep, kot se nam zdi. V njej ni samo en sklep, so štirje: sklep, ki povezuje ključnico s prsnico, sklep, ki

povezuje ključnico z akromionom, sklep lopatice in prsnega koša ter sklep lopatice in nadlaktnice! Poleg kompleksne strukture ramen pa je za rama znano še to, da sklepna ponvica ne pokriva veliko površine glave nadlaktnice (drugače kot recimo v kolku, kjer je skoraj celotna glava stegenice zajeta v ponvici medenice), kar naredi sklep še bolj nestabilen. Kdo pa potem vse to drži skupaj, se vprašate. Mišice in vezi! Prav na mišice lahko vplivamo z vajami.

Recimo, da se nam poveča prsna krivina (povečana kifoza). V tem primeru bodo ramena »zlezla« naprej, prsne mišice bodo v skrajšanem položaju, hrbtne pa v podaljšanem. Tak položaj običajno zavzamemo, ko delamo za računalnikom, se učimo sede, kuhamo ... Tudi jaz sem se ravnokar popravil! V takšnem položaju veliko ljudi začne čutiti napetost v vratnih mišicah, ki so raztegnjene! Tako v tem primeru ne bo pomagal razteg teh mišic, temveč krepitev. Prav tako se v tem položaju zoži prostor med akromionom (videti je kot nekakšna kostna deščica nad glavo nadlaktnice, med nadlaktjo in akromionom je zelo malo prostora, skozi katerega poteka mišica supraspinatus), kar poveča trenje mehkih tkiv, to pa posledično privede do obrab. Tako je v grobem videti mehanizem kronične poškodbe v ramenskem sklepu. To lahko preprečimo tako, da vsako uro naredimo petminutni odmor in naredimo en krog naslednjih vaj:

Anže Kosmač, mag. kin.

1. vaja – izteg prsnega koša sede (roke imate za vratom), 10–15 ponovitev

2. vaja – rotacija prsnega koša sede (roki sta prekržani čez prsni koš, pazimo, da sta kolena v isti liniji med izvedbo!), 8–10 ponovitev na stran

3. vaja – zunanja rotacija z elastiko/ pasom (komolci so tesno ob telesu), 10–15 ponovitev

4. vaja – »metuljčki« (stiskajte lopatici), 12–18 ponovitev

Društvo Pot srca

Pomlad je čas za akcijo

Pomlad ima energijo ustvarjalnosti, delovanja, rasti in razširjanja. Drevo raste in se razširja v vse smeri – raste v višino, krošnja se razširja naokrog, korenine navzdol. To je energija lesa, elementa pomladi. Organ, ki spada v lesno družino, so jetra, njihova barva je zelena – sveža pomladna zelena barva.

S pomladjo prihaja čas delovanja – čas uresničevanja ciljev in želja, ki smo jih načrtovali v januarju. Energijsko je januar zadnje obdobje zime in je čas spuščanja, končevanja starega in načrtovanja prihodnjih akcijskih korakov. Svojim načrtom in zaobljubam zato januarja težje sledimo, medtem ko so februar in drugi pomladni meseci čas, ko zastavljene akcijske korake udejanjamo! To je čas zagona, rasti, ustvarjalnosti in premikov naprej. Narava nas pri tem podpira, zato lažje dolgoročno sledimo svoji viziji.

Ko je naša energija jeter močna in čista, v sebi čutimo pomladno energijo prebujanja, premikanja naprej in rasti. Lažje si načrtamo vizijo in pot do nje jasno vidimo. Lažje tudi stopamo po njej. Zato je nadvse pomembno, da v času pomladi najprej okrepiamo energijo jeter, nato pa jo še prečistimo.

Nikakor ni priporočljivo takoj po zimi začeti intenzivnega razstrupljanja, čiščenja in raznih diet. Če so naša jetra že tako šibka in jih začnemo intenzivno razstrupljati, lahko naredimo več škode kot koristi. Že tako šibek organ še ošibimo in izčrpamo. Res je pomembno, da jetrno energijo najprej okrepiamo, zato tokrat predstavljam tri načine, kako okrepiti jetrno energijo:

- **Pravilna prehrana:** spomladi uživamo manj hrane, ki naj bo lahkotnejša od hrane pozimi. Uživajmo hrano zelene barve, ki nam jo ponuja narava. Priporoča se pitje metinega čaja z medom, ki lepo poboža naša jetra. Od začimb je dobro uporabljati baziliko, majaron, lovor, rožmarin in janež. Vse to krepi naša jetra in jih hkrati nežno čisti.

- **V svoj vsakdan vnesemo več gibanja:** gibanje spomladi naj se od zimskega razlikuje po stopnji intenzivnosti. Naj bo naša spomladanska vadba nekoliko bolj dinamična, bolj nam lahko pospeši srčni utrip. Dobra izbira je hoja v hrib, hitra hoja ali aktivnejša vadba joge. Tako kot se prebujajo narava, prebujajmo svoje telo.

- **Gojimo vrline prijaznosti, dobre in dobrohotnosti, sodelovanja in timskega duha,** ki krepijo energijo jeter. Na drugi strani jeza, bes, ljubosumje, tekmovalnost, agresivnost, kritičnost in nepotrpežljivost naša jetra šibijo. S preprosto vajo, ki jo opisujem spodaj, energijo jeter in ta organ okrepiamo.

Vaja za krepitev jeter: sedimo v udobnem položaju, lahko na tleh s prekrižanimi nogami ali sede na stolu. Obe dlani, levo prek desne, položimo na območje jeter, na desno stran pod rebrni lok. S krožnimi gibi nežno pomasiramo ter se nasmihamo v jetra. Zapremo oči, dlani ostanejo nad jetri, in jetra z vdihom napolnimo z živo zeleno barvo in vrlinami jeter. Še enkrat jih napolnimo z energijo notranjega smehljaja.

Resnično pomembno je, da delamo prave stvari ob pravem času, in pomlad je čas, da se prebudimo, spravimo v akcijo, premaknemo naprej! Izkoristimo pravi trenutek in podporo, ki nam jo ponuja narava! Kdaj, če ne zdaj?

Za še več informacij o energiji pomladi in še več napotkov, kako okrepiti jetra, vas vabim k ogledu spletnega predavanja *Prihod pomladi in krepitev energije jeter*, ki je dostopno na FB-profilu Mojca Tavčar in Youtubovem kanalu Društvo Pot srca.

Želim vam svežo, ustvarjalno in aktivno pomlad, polno energije in zagona!

Mag. Mojca Tavčar

Društvo Pot srca vabi na spletne vadbe!

- Joga za dobro počutje – spletna vadba
- Praksa za zdravje in dobro počutje – Free & Live
- Šola belih tigris – Nega ženske energije

Vabljeni tako začetniki kot izkušeni!

Prijave in informacije: 041 821 401, drustvopotsrca@gmail.com, www.potsrca.si

Za tekoče informacije o vadbah in delavnicah spremljajte spletno stran www.potsrca.si ali Facebookovo stran Društvo Pot srca ali se prijavite na naše e-novice.

PRIBOD POMLADI IN KREPITEV ENERGIJE JETER
z znanji tradicionalne kitajske medicine

Te zanima?

Pridruži se mi!

BREZPLACNO SPLETNO PREDAVANJE

Fb profil:
Mojca Tavčar

Youtube kanal:
Društvo Pot srca

www.potsrca.si

POMLAD JE ČAS ZA AKCIJO!

*Okrepimo in prečistimo jetra
za jasno vizijo in odločne korake*

www.potsrca.si

Skok z elastiko med epidemijo?

Iskanje dražljajev je osebnostna lastnost, ki je bolj ali manj značilna za vse ljudi. Povezana je z dopaminom, ki je vpleten v nagradne sisteme naših možganov, in noradrenalinom, ki vpliva na stres. Potreba po iskanju dražljajev je ljudem v preteklosti omogočala postavljanje mejnikov človeštva.

Iskanje dražljajev je tendenca, da iščemo nove in različne izkušnje, občutja in doživetja. Ta so po naravi kompleksna in intenzivna, želimo pa jih doživeti zaradi izkušnje same. Dražljaji so lahko tako rekoč kar koli – ekstremni športi, oblačila, hrana, drugi ljudje, vožnja z avtomobilom in podobno.⁴ Bistveno je, da smo za te občutke pripravljeni tvegati bodisi fizično, socialno, legalno ali finančno¹. Potreba po dražljajih se manifestira kot osebnostna lastnost¹, zato obstajajo precej velike razlike med ljudmi v tem, koliko in kakšne dražljaje iščejo. Obstajajo na primer ljudje, ki brez varoval plezajo po večstometskih stenah, in ljudje, ki jih je strah spiti kavo na vrhu ljubljanskega Nebotičnika. Kaj je vir tolikšnih razlik med nami?

Da bi to razumeli, moramo pojasniti nekaj osnovnih konceptov delovanja možganov. Ko izkusimo nove, zanimive izkušnje in občutke, naši možgani v krvni obtok izločijo dopamin¹. Dopamin je hormon, ki je močno vpleten v nagradne sisteme – čim več ga imamo v krvi, tem bolj se počutimo nagrajene za neko dejavnost². Pri posameznikih, ki imajo potrebo po iskanju dražljajev bolj izraženo, možgani ob novih izkušnjah v obtok izločijo več dopamina kot pri tistih, ki imajo potrebo manj izraženo¹. Prav tako pa med nami prihaja do razlik v izločanju noradrenalina. To je hormon, ki nas mobilizira. V kri ga naši možgani izločijo največ takrat, ko smo v stresu ali pa je naše telo v nevarnosti³. Kadar posamezniki z veliko potrebo po dražljajih izkusijo novo dejavnost, se jim raven noradrenalina v krvi zniža bolj kot tistim, ki imajo potrebo manj izraženo¹.

Na prvi pogled je velika izraženost omenjene lastnosti lahko nesmiselna, včasih celo nevarna. Težko je razumeti, zakaj bi bilo to, da nekdo jadra po zraku ali skače s padalom kakor koli koristno. Vendar je potreba po dražljajih velika evolucijska prednost. Posamezniku namreč omogoča, da ima pogum in težnjo, da raziskuje nove stvari¹. Če naših daljnjih prednikov ne bi zanimalo, kakšna prst je onkraj obzorja, ne bi nikoli poselili vseh celin na našem svetu. Prav tako znanstveniki ne bi izumili elektrike in drugih inovacij, če jih ne bi gnala radovednost. Zaradi potrebe po iskanju dražljajev so bili naši predniki pripravljeni tvegati smrt, znanstveniki pa posmeh v primeru neuspeha. Oboji so na koncu naredili pomemben korak za človeštvo. Tudi na Luni človeštvo verjetno ne bi pristalo, če ne bi Neil Armstrong in tovariši imeli tendence za iskanje novih izkušenj in izzivov.

Večina naših osebnostnih lastnosti se z razvojem spreminja. K iskanju dražljajev smo tako najbolj nagnjeni v mladostništvu, ko smo na splošno pripravljeni sprejeti več tveganja. To je lahko posledica neuravnoteženosti limbičnega in kognitivnega sistema v naših možganih. Limbični sistem je namreč odgovoren za čustva in se razvije dokaj zgodaj, medtem ko je kognitivni sistem vpleten v uravnavanje teh čustev in se razvije nekoliko pozneje. V mladosti torej naše vedenje usmerjajo čustva, vendar tega še nimamo toliko pod nadzorom. Večja potreba po dražljajih je povezana še s tem, da v mladostništvu naraste dopaminsko sproščanje v možganih. Posledično se nam izživi zdijo bolj privlačni in jih bolj iščemo. Večje iskanje dražljajev je v mladostništvu normalno in tudi koristno, saj tako pridobivamo izkušnje in se iz njih učimo. Kljub vsemu pa moramo razlikovati med prilagojenim in neprilagojenim tveganim vedenjem. Medtem ko je opisano prilagojeno vedenje koristno, je neprilagojeno povezano z nezdavimi izidi (na primer zloraba substanc). Na srečo se neprilagojeno vede le majhen del mladostnikov, bolj kot potreba po dražljajih pa ga napoveduje impulzivnost posameznika⁵.

Iskanje dražljajev v času epidemije

Kot smo že omenili, so raznovrstne socialne interakcije in sklepanje prijateljstev del potrebe po iskanju dražljajev in so nujne za normalen razvoj mladostnikov. V času socialnega distanciranja zaradi epidemije covid-19 je normalen razvoj v tem vidiku torej oviran. Mladostniki so v življenjskem obdobju, ko si želijo zabav in novih izzivov, a so zaradi novega virusa obtičali doma za elektronskimi zasloni. Posledično je pri njih mogoče zaslediti nekatere čustvene in vedenjske spremembe. V splošnem so postali bolj anksiozni, jezni in razdraženi. Kaj lahko storimo, da mladostnikom to obdobje naredimo čim bolj vzdržno?

Težko nadomestimo druženja, zabave in obiske adrenalinskih parkov, ki bodo v tem obdobju izgubljeni. Kljub temu pa znanstveniki predlagajo, da starši skušajo z njimi navezati boljši odnos in jih spodbujajo, da mladi z družbenimi omrežji ostanejo v stiku s prijatelji in družino. Lahko jih tudi spodbudijo, da izvedejo tehniko vedenjske aktivacije⁷. To pomeni, da si vsak teden zastavijo cilje, ki jih bodo dosegli, in jih nato skušajo izpolniti. Pot do izpolnitve si tudi beležijo. Pri tem jih spodbujamo, da svoje težave rešujejo dejavno in v skladu z vnaprej narejenim načrtom. Tako bo čas hitreje in bolj produktivno minil. Kadar pa so težave pri mladostniku hude in se stopnjujejo, se lahko starši poslužujejo tudi telezdravljenja (psihoterapija po internetu)⁶.

Iskanje dražljajev je torej osebnostna lastnost, ki je pri različnih posameznikih različno izražena. Povezana je z delovanjem hormonov in v številnih vidikih pomembna za razvoj človeštva. Potrebo po iskanju dražljajev imamo najbolj izraženo v mladostništvu, kar je povezano z nekaterimi čustvenimi težavami, ki so se pri mladostnikih začele pojavljati med epidemijo novega virusa. Kljub temu si lahko s nekaterimi tehnikami to suhoparno obdobje vsaj nekoliko olajšamo. Najpomembnejše je, da se zavedamo, da epidemija ne bo trajala večno in da je vse izgubljeno mogoče nadomestiti.

(vir: pixabay)

Zoja Anžur, študentka psihologije

Reference

- (1) <https://www.psychologytoday.com/us/basics/sensation-seeking>.
- (2) <https://en.wikipedia.org/wiki/Dopamine>
- (3) <https://en.wikipedia.org/wiki/Norepinephrine>
- (4) <https://www.psychologytoday.com/us/articles/201910/lust-life>
- (5) Khurana, A. et al. (2018). Modelin Trajectories of Sensation Seeking and Impulsivity Dimensions from Early to Late Adolescence: Universal Trends or Distinct Sub-groups? *Journal of Youth and Adolescence*, 47, 1992 – 2005.
- (6) Nazish, I. et al. (2020). Psychological burden of quarantine in children and adolescents: A rapid systematic review and proposed solutions. *Pakistan Journal of Medical Sciences*, 36(5), 1106 – 1116.
- (7) https://books.google.si/books?hl=sl&lr=&id=R66OxV77DlGc&oi=fnd&pg=PP2&dq=behavioral+activation&ots=uu1VufzzwM&sig=caWPCbmS-18lywHprQAZu8xaRWsY&redir_esc=y#v=onepage&q=behavioral%20activation&f=false

Materina dušica in timijan: eno in isto?

Pred časom sem pisala o dobri misli ali origanu, danes bom pisala o zelišču, ki ga številni po imenu pomešajo z dobro mislijo – o materini dušici ali timijanu. Pri dobri misli smo spoznali, da je to pravzaprav origano. Kaj pa materina dušica in timijan, sta to eno in isto?

V naši naravi raste vsaj 12 vrst materine dušice, *Thymus* sp. Zanimiva imena imajo – balkanska, ilirska, pa gorska, planinska in alpska, ki so povsem različne vrste. Latinsko ime za timijan izhaja iz grške besede *thyo*, ta pomeni bogovom prinesiti žrtev. Vrsta, s katero največkrat poimenujemo timijan, je vrtna materina dušica, *T. vulgaris*. Je ena redkih začimbnic, ki jo lahko na vrtu svežo nabiramo tudi pozimi, čeprav v tem času ne vsebuje največ eteričnih olj. To se zgodi poleti tik pred cvetenjem. Ob imenu vrtni timijan je včasih zapisano tudi latinsko ime *T. serpyllum*, ki je skupno ime za številne spremenljive oblike, med katerimi je veliko križancev.

V naši naravi pa je najpogostejša divje rastoča vrsta polajeva ali poljska materina dušica, na katero mislimo, kadar pravimo materina dušica. Čeprav je v zeliščarstvu poljska materina dušica velikokrat bolj cenjena kot vrtni timijan, so raziskave pokazale, da vrtni timijan, odvisno od razmer, v katerih je gojen, lahko vsebuje še več zdravilnih učinkovin. Čeprav torej gre za dve različni rastlinski vrsti, so zdravilni učinki timijana in materine dušice primerljivi.

Materina dušica ali timijan je zelišče, ki je primerno tudi za otroke. Včasih so čaj materine dušice veliko uporabljali proti slabokrvnosti otrok. V tem primeru so čaj pripravljali kot poparek – žličko materine dušice so prelili s pol litra vrele vode in pustili stati 10 minut. Kot prevretek pa so materino dušico skupaj z janežem pili pri težavah z jetri. To zelišče poživlja prebavo in presnovo v celicah, zato jo svežo ali posušeno, cvetove in liste, radi uporabljamo za kuhanje enolončnic, omak in zelenjavnih prilog. Obvezno jo dodajamo tudi stročnicam pri kuhanju. S tem ubijemo dve muhi na en mah – izboljšamo okus jedi in ublažimo njihov učinek napihovanja.

Eterično olje timijana je včasih dosegalo izredne cene. Zdaj je cenovno dostopno, zato se veliko uporablja tudi v kozmetičnih izdelkih, kremah, pastah za zobe in ustnih vodih. Zelo je priporočljivo za inhalacijo pri bronhitisu in kašlju. Vsebuje namreč spojino timol, ki blaži krče, rahlja sluz in pospešuje izkašljevanje. Kot za vsa eterična olja tudi za timijanovo velja, da pretiravanje le škoduje in da ni primerno za uporabo v nosečnosti.

Timijan na vrtu lahko vzgojimo iz semena, ki ga aprila posejemo plitvo v zemljo, ali ga razdelimo iz poganjkov starih rastlin. Na trgu lahko kupimo sadike številnih križancev timijana. V zadnjem času je zelo priljubljen citronski timijan z okusom po limoni.

Včasih so imeli lepo navado, da so po poljih nabrali materino dušico in jo dali v vzglavnik. Z materino dušico in timijanom je povezana tudi vrsta ljudskih zgodb. Včasih je šopek timijana veljal za znak ljubezni in

varstva pred zlimi duhovi. V srednjem veku je veljal za Marijino zel in žensko zelišče. Sveta Hildegarda je zaupala njegovi učinkovitosti pri astmi in oslovskem kašlju. Z začetkom postnega časa, ko imamo pri nas navado, da ob petkih pečemo palačinke, smo jih tokrat naredili malo drugače – še vedno v obliki palačinke.

**Besedilo in foto: dr. Katja Rebolj, www.katjarebolj.com
Recept: Anja in Tina Rebolj**

Krompirjeva palačinka s timijanom

Sestavine:

- 7 velikih krompirjev
- olje
- sol
- vrtni timijan
- rožmarin

Priprava:

Krompir olupimo in ga med lupljenjem hranimo v posodi z vodo, da ne potemni. Nato ga narežemo na rezine, debele približno pol centimetra. Damo ga v posodo, dobro naoljimo in posolimo. Čezenj posujemo timijan in rožmarin. V stekleno posodo ga razporedimo v krogu drug na drugega, a ne več kot v treh plasteh. V pečici ga pečemo približno pol ure pri 200 °C.

VELDRONA
d.o.o.

Glavna cesta 20, 4202 NAKLO

veldrona@siol.net
<http://veldrona.si>

Računovodski servis

(za d.o.o., s.p., društva,...)

Kontakt: 041 863 440

Voščilo ob 8. marcu

Vsem dekletom, materam, ženskam tega sveta
želimo lepo praznovanje dneva žena.
Naj se daleč sliši vaš glas!

Odsev

Mokri začetek leta

Morda se zdi, da gre zaradi epidemije tudi v začetku leta 2021 vse nekoliko počasneje, vendar nas vreme prepričuje o nasprotnem – ves čas se namreč »na polno dogaja«. Letošnji osrednji mesec zimskega vremenskega trojčka je bil sila pester. Čeprav je bil nadpovprečno moker – skoraj dvakratnik dolgoletnega povprečja – pa smo sneg le povohali, saj ga je padlo le za vzorec, dejansko le nekaj centimetrov (6. januarja) oziroma toliko, da smo si lahko v treh dneh v njem ogledovali vzorce svojih podplatov. Morda pride prav od tod besedna zveza imeti nečesa za vzorec. Če jo malce prikojimo za ta namen, sicer vemo, da so vzorci praviloma venomer tudi količinsko majhni, da nam ne bo oporekal kakšen jezikoslovec, češ, taka razlaga pač ne »drži vode«.

Povprečna mesečna temperatura zraka je bila le malo nad dolgoletnim povprečjem, trajanje sončnega obsevanja pa precej pod njim, okrog dveh tretjin povprečja. To niti ne bi bilo tako hudo, če se nam ne bi že zadnji mesec minulega leta zgodil hud sončni primanjkljaj. En dan (22. januarja) smo dobili več kot deset, dva dneva (2. in 23. januarja) pa

skoraj dvajset litrov padavin na kvadratni meter. Januar se je trudil, da bi prinesel nekaj zimske idile, a mu je zmanjkalo nekaj višinskih metrov.

Hočeš nočeš smo primorani več hoditi na zrak tudi zaradi vseh protikoronskih ukrepov, zato smo še toliko bolj pozorni na vsak sončev žarek, ki nam ga uspe ujeti. Pobrskejmo malo po ljudskem vremenoslovju, kaj lahko pričakujemo po vremensko tako nenavadnem januarju ali prosincu. Če bo prosinca mokrilo, bo polje in grozdje slabo rodilo. Če prosinca ne zmrzuje, ne sneži, rad sušec (marec) to nadomesti. Malo vode prosinca da obilo vinca, prosinca v vodi često naznanja, da bo malo v sodi. Če prosinca ni snega, ga mali traven (april) da. Naj tokrat pristavimo k tem modrostim svoj komentar: če bosta slabi letini na polju in v vinogradu, bomo poljščine oziroma pridelke pač uvozili; sneg marca pa je itak kmetov gnoj (navlaži zemljo, a hitro izgine). Ob morebitnem pomanjkanju vinca pa bomo privlekli na plano stare zaloge in ne bo potreben uvoz. Sicer pa zdaj v državo ne spustimo niti virusa, kaj šele česa drugega.

VREMENSKA POSTAJA OŠ TRZIN (januar 2020)			
Kazalec	Podatek	Datum/Niz	Ura/Obdobje
Povprečna temperatura zraka (°C)	1,2	1.–31.1.	mesec
Najvišja temperatura zraka (°C)	11,2	22.1.	13.55
Najnižja temperatura zraka (°C)	–7,6	17.1.	8.07
Največja dnevna T amplituda (razlika maks./min. T, v °C)	11,4 (6,6/–4,8)	14.1.	0.00–24.00
Število dni s padavinami $\geq 0,2$ / ≥ 2 / ≥ 20 mm)	19 / 13 / 0	1.–31.1.	mesec
Št. hladnih / ledenih dni (minimalna / maksimalna dnevna T zraka ≤ 0 °C)	18 / 1	1.–31.1.	mesec
Največja dnevna količina padavin (mm)	19,6	23.1.	0.00–24.00
Mesečna količina padavin (mm/h)	104	1.–31.1.	mesec
Najvišja hitrost vetra (km/h) / smer	32,2 / ZSZ	14.1.	16.55
Najnižja hitrost vetra (km/h) / smer	22,5 / ZSZ	7.12.	14.26

Vir: Vremenska postaja OŠ Trzin (CZ Trzin), <http://trzin.zevs.si>

Če menite, da izvira ime za prvi mesec leta iz glagola prositi oziroma samostalnika prošnja, to drži le delno, saj je izraz prositi le ena od možnih razlag. Prosinec so namreč v preteklosti zapisovali na različne načine in jih zato povezovali z več različnimi pomeni. Martin iz Loke je v škofjeloškem zapisu iz leta 1466 prosinec zapisal kot Prosynicz, kar je v bistvu naš prosinec. Primož Trubar in Jurij Dalmatin sta uporabila izraz Prosimiz (prozimec), ki namiguje na zimo. Okoli leta 1680 je Matija Kastelec zapisal Prosseniz – prosenec. Anton Tomaž Linhart je leta 1791 uporabil v istem pomenu izraz posenz. Z obema je mišljen proseni kruh, ki so ga Slovenci namesto pšeničnega kruha dajali na mizo v času od božiča do svetih treh kraljev. Morda še najboljša raz-

laga je naslednja: izraz prositi je Linhart leta 1791 povezal z nemškim imenom za mesec Bittmond (prošnji mesec). Ta kaže na povezavo z običajem v tem času, ko največ fantov in deklet prosi zakonskega druga – saj veste, (za) kaj. Danes se tole bere skoraj kot znanstvena fantastika, saj se fantje in punce že nekaj časa lahko družijo le »na daljavo«. Če bo še dolgo tako, se nam ne obeta nič dobrega. Naj bo tako ali drugače, mi bomo tudi vse naslednje mesece prosili za čim več lepega vremena. Tega potrebujemo kot Sahara vode, saj smo čedalje bolj »koronični«.

Besedilo in foto: Miha Pavšek

Zadnjo januarsko soboto smo lahko ukradli nekaj sončnih minut. Nekateri celo z novim vlakom, ki po novem vozi tudi ob sobotah.

Zoja Anžur, študentka psihologije

S študijem psihologije spoznala veliko o sebi

Zoja je študentka tretjega letnika psihologije, ki se v prostem času rada ukvarja s športom, hodi na sprehode, obiskuje Kamniški vrh, trenira svoje pse in poleg Odseva piše članke za še eno revijo. Veliko se druži s prijatelji, vendar je to žal zaradi trenutnega epidemiološkega stanja oteženo. Med študijem psihologije je pridobila znanje, ki ga uporablja v vsakdanjem življenju. Lažje razume in sprejema vedenje ljudi in razloge za njihove navade. Pogovarjali sva se o trenutni epidemiji ter njenih posledicah za človekove vsakdanje navade in medsebojne odnose. Njeni nasveti in pogled na trenutno stanje so zelo zanimivi tudi za mlade.

Zakaj si se odločila za študij psihologije?

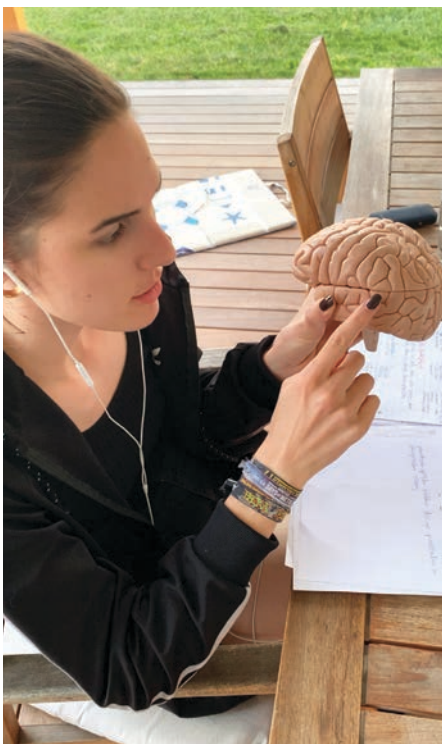
V četrtem letniku srednje šole nisem vedela, kaj študirati, vendar so me na informativnem dnevu profesorji in študentje oddelka za psihologijo prijetno presenetili s svojo predstavitvijo, zato sem se vpisala in bila sprejeta.

Ti je študij všeč? Kateri predmet te najbolj zanima in zakaj?

Študij mi je čedalje bolj všeč, zelo je raznovrsten in praktično naravnan, kar mi zelo ustreza. Najbolj me zanimata kognitivna in socialna psihologija. Kognitivna predvsem zato, ker me veseli tako družboslovje kot naravoslovje, in kognitivna psihologija to po mojem mnenju zelo dobro združuje. Socialna pa zato, ker se disciplina ukvarja s človekom v družbenem kontekstu in v okviru tega obravnava tudi pomembna družbena vprašanja.

Imate v okviru študija tudi praktične preizkuse?

Da, zelo veliko. Pri veliko predmetih študentje sami pripravljamo seminarje na teme, ki nas zanimajo. Veliko imamo tudi terenskega dela. V prvem letniku smo med vajami obiskovali vrtece, kjer smo v praksi preizkusili teoretično znanje in nato na podlagi izkušnje napisali poročila, veliko intervjujamo svoje znanke in sorodnike, v drugem letniku smo

obiskovali šole, z učenci reševali psihološke vprašalnike in jim pomagali pri usvajanju snovi, letos pa smo sestavili preizkus znanja za srednješolce, vendar nam ga zaradi slabe epidemiološke slike ni uspelo aplicirati.

Kakšno delo si želiš opravljati v prihodnosti? Kako bo povezano s psihologijo, če bo?

Želim si raziskovati področja v zvezi s človeško kognicijo, morda o tem pisati znanstvene članke. Rada pa bi se tudi posvetila psihologiji potrošnika in marketingu.

Ali znanje, pridobljeno na fakulteti, uporabljaš tudi v vsakdanjem življenju?

Zelo pogosto. S študijem sem spoznala veliko o sebi in ljudeh okoli mene. Včasih me kdo vpraša za kakšen »psihološki« nasvet, bolj pa tudi razumem, zakaj se kdo vede na določen način. Znanje uporabljam tudi pri pisanju člankov.

Se ti nato kdaj zgodi, da stvari in dogodke v življenju preveč analiziraš oziroma gledaš s »profesionalnega« vidika?

Velikokrat, a se kljub temu trudim biti čim bolj spontana v življenju in pustiti ljudem, da me preseneti.

Kako se ti zdi, da zdajšnje epidemiološko stanje vpliva na duševnost posameznike?

Odvisno od posameznika. Nekaterim so razmere super in uživajo (ob predpostavki,

da so finančno preskrbljeni), za nekatere pa je stanje grozno. Predvsem me skrbi to, da je oteženo dajanje psihološke pomoči, saj terapije v skupnem prostoru »odpadejo« zaradi možnosti okužbe. Upam, da se bo to čim prej vrnilo v ustaljene tire.

Med epidemijo so se medsebojni odnosi začeli »preseljevati« na družbena omrežja, saj so bila v živo onemogočena. Kako misliš, da bo to vplivalo na mlade in starejše generacije?

Lahko smo srečni, da imamo družbena omrežja. Stiki, ki jim imamo na njih, v tem času veliko odtehtajo in treba je spodbujati, da ljudje govorijo po telefonu drug z drugim, da si pomagajo in stojijo ob strani. Vsekakor imajo mlajši prednost, ker so bolj večji uporabe interneta. A kljub vsemu je tudi starejše treba čim bolj spodbujati k uporabi, jih klicati in podobno. O vplivu na stanje po epidemiji pa si ne upam sklepati, vendar se mi zdi, da bo življenje zelo hitro postalo povsem enako, kot je bilo pred virusom.

Meniš, da se bodo kakšne navade ljudi po epidemiji za vedno spremenile, in če, katere?

Mislím, da ne, ampak pustimo se presenetiti.

Se ti zdi, da je epidemija pozitivno vplivala nate? Gotovo si si lahko vzela več časa zase in se posvetila stvarim, ki te zares veselijo?

Jaz sem ena izmed tistih ljudi, za katere je epidemija grozna. Pogrešam zabave in druženja, saj je bil prej to pomemben del mojega življenja, a kljub temu skušam iz stanja pridobiti čim več. Predvsem sem začela športati, da čas hitreje mine. Aja, pa omaro z oblačili sem končno pospravila.

S katero zgodovinsko osebnostjo bi spila skodelico kave in zakaj prav s to osebo?

Najbrž z Erikom Rdečim (viking), ker se je življenje takrat zelo razlikovalo od življenja danes. Poleg tega me zelo zanima poganska mitologija.

Imaš morda kak nasvet za lažje preganjanje dolgčasa med epidemijo?

Čas si je treba čim bolj strukturirati, delati stvari, najti nove konjičke (ki niso gledanje televizije), pomembno pa je tudi, da si dan strukturiramo čim bolj podobno našemu »normalnemu« dnevu, torej da se zbijamo tako, kot se zbijamo običajno, ko gremo v službo/šolo/fakulteto, da se dekleta zjutraj naličimo, da hodimo zgodaj spat in podobno.

Nina Rems

Foto: Arhiv Zoje Anžur

Lilijana Šerjak, tuina terapevtka, ki jo je prevzela naturopatija

»Za svoje zdravje smo sami odgovorni«

Lilijana Šerjak sicer izžareva milino in nežnost, a ko vas dobi pod roke, se prav lahko zgodi, da boste presenečeni nad njeno močjo. Ne bo oklevala pri odpravljanju blokad v vašem telesu, čeprav bo to morda pomenilo, da se boste med masažo akupresurnih točk oznojili ali pa da boste med aurikuloterpijo pogumno stiskali zobe, medtem ko bo uhelj izdajalsko žarel in bolet. »Za svoje zdravje smo odgovorni sami, ne država ne zdravnik, zato je le od nas odvisno, kaj bomo z zdravjem naredili,« vam na naturopatskem pregledu utegne povedati Lilijana Šerjak, medicinska tehnica in tuina terapevtka, ki bo v kratkem končala triletni študij naturopatije. To pove tako dobrohotno, da njena sporočila še dolgo odzvanjajo v človeku.

Ko se je Šerjakova pred štirimi leti po službeni dolžnosti udeležila kongresa naturopatov, si ni mislila, da jo bo ta veda povsem prevzela. »Pri nas se naturopatija šele razvija, kot alternativni medicinski sistem pa je podobno kot kitajska tradicionalna medicina že priznana v Nemčiji, Švici, Franciji, Španiji, Grčiji ...« pojasnjuje Šerjakova. Naturopatija temelji na človekovi lastni moči samozdravljenja, klienta obravnava celostno, upošteva trikotnik duh–duša–telo, kot temeljne pristope zdravljenja pa uporablja prehrano, dihanje, gibanje in spanje. Deluje predvsem preventivno, ozavešča ljudi o zdravem načinu življenja in spodbuja navade, ki podpirajo naše zdravje.

Pri odpravljanju tegob naturopati uporabljajo različne tehnike. Poleg že omenjenih aurikuloterpije (masaža uhlja), kitajske tradicionalne medicine, akupresure in akupunkture, tuina masaže in terapije s hrano se naturopati opirajo tudi na iridologijo, opazovanje očesa, ki jim s pomočjo analize šarenice, zenice in beločnice veliko razkrije o klientu, stanje telesa pa ocenjujejo tudi z opazovanjem jezika. »Ja, res gledamo nekoliko nenavadne stvari,« se nasmeji Šerjakova in predstavi iridoskop, napravo, s katero pregleduje oko. Na podlagi stanja oči namreč določa našo vitalnost, imunsko odzivnost, oceni ravnovesje Ph v našem telesu. Iridološki pregled razkrije tudi to, v kolikšni meri vplivajo na posameznika zunanji dejavniki, prehranjevalne navade ter življenjski slog, oči pa razkrijejo predvsem energetski potencial posameznika. »Naše oko se dnevno spreminja. Optični živec je povezan s tristo živci po telesu, zato oko razkriva vse, kar se dogaja v telesu. Na očesu je na primer viden naš stres, opazi se, če premalo spimo ali če ne pijemo dovolj.«

Naturopat začne pregled z opazovanjem telesa. Kadar določen del telesa ni več v ravnovesju, naturopati to lahko zaznajo s spremembami v točkah na uhlju, zato je masaža ušes del terapije, ki temelji na stimulaciji točk skozi kožo na uhlju. Pri tem se razkrijejo tako imenovane blokade, zato na določene točke uhlja namesti akupresurni pripomoček v obliki majhnih makovih zrnc. Ta na uhlju ostanejo

naslednjih deset dni in opravljajo podobno nalogo, kot jo med masažo uhlja opravi naturopat – skrbijo, da se vzpostavi pravilen pretok energije na mestih, kjer sicer energija zastaja.

Hrana je naše zdravilo

Lilijana Šerjak poudari, da samo to seveda ni dovolj. »V naturopatiji verjamemo, da je hrana naše zdravilo. Občasno lahko za krajši čas pomagamo telesu s probiotično terapijo, vendar le zato, da damo telesu informacijo, kaj mora početi drugače kot do zdaj, običajno pa dodatke po osmih tednih ukinemo. Telo mora znati samo izločati toksine iz telesa. Prav zato je izjemnega pomena pri naturopatiji tudi gibanje, ki spodbudi izločanje, pa tudi spanje, saj se samo ponoči tvori hormon melatonin, ki je najboljši naravni antioksidant in se sproži samo, če zaspimo okoli 22. ure. S tem damo telesu možnost, da se regenerira,« razlaga Šerjakova, ki razkrije še eno zanimivost naturopatije.

Naturopatija glede na posamezne telesne tipe, ki so opredeljeni na podlagi petih elementov kitajske medicine, predvideva posebne prehranske režime in z jedilniki določa hrano, ki krepi ali šibi določeni organ. Tako na primer ne bo nič nenavadnega, če vam bo naturopat predpisal dva zajtrka ali predlagal, da hrani dodati okus sladkega, saj tudi ta krepi enega od človekovih organov.

Svetovanje in terapijo sicer Šerjakova zasnuje glede na težavo, s katero jo klient obišče, saj se razlikuje, če gre za akutno ali kronično težavo. Terapijo lahko tudi ciljno usmeri, na primer za krepitev imunskega sistema, ureditev menstrualnega sindroma, pomoč pri zanositvi, za zniževanje krvnega tlaka, pospešitev cirkulacije ... »Z naturopatijo lahko delujemo tudi na čustva, za kar imamo na voljo Bachove cvetne esence, ki vplivajo na posameznikova čustva in vedenjske vzorce, naturopati pa jih zmešamo za vsakega klienta posebej. Naturopatija namreč za naše zdravstvene težave ne išče le fizičnih vzrokov, ampak tudi čustvene in celo karmične razloge. Včasih je kakšen nepojasnen strah z nami že od nekdaj, čeprav se tega sploh ne zavedamo,« pojasnjuje Lilijana Šerjak.

Ko jo izzovem, kakšne znanstvene dokaze ima za to, brez zadržka odgovori, da na to ne zna odgovoriti. »Ne vem, lahko le svetujem, da tisti, ki jih naturopatija zanima, to sami preizkusijo in se prepričajo na lastni koži. Zase lahko rečem, da me naturopatija navdihuje in da je močno spremenila moje življenje, za kar sem zelo hvaležna tudi svojemu delodajalcu. Imam več radosti in samozavesti, živim bolj zadovoljujoče življenje. S tem, ko lahko pomagam drugim, sem našla svojo strast,« še doda Lilijana Šerjak, ki naturopatske preglede in terapije opravlja v skladu z ukrepi za preprečevanje širjenja virusa v ambulantni Med-Ona v trzinski obrtno-industrijski coni. (tb, foto: Tanja Bricelj)

Alojz Verbovšek, idejni oče in avtor modela posebnega vozička Oldi

Nepokretnim omogoča sprehod po svežem zraku

Ko je inovator Alojz Verbovšek iz Trzina zasnoval posebni voziček Oldi, je izhajal iz družinske izkušnje z nepokretno prababico. Prepričan je namreč, da starost in bolezen ne smeta biti ovira za izhod gibalno oviranih na svež zrak. Skupaj s sinom Klemnom, ki je industrijski oblikovalec, sta spomladi leta 2017 voziček predstavila na Generatorju Štartaj Domžale in njun izdelek se je uvrstil med štiri zmagovalne zamisli. Sledila sta izdelava prototipa in nato testiranje vozička v domovih za starejše, letos pa je stekla proizvodnja manjše serije 20 modelov. Verbovšek se nadeja, da bodo tudi varovanci Doma počitka Mengeš, enota Trzin, čim prej deležni ugodja ob sprehodu z vozičkom Oldi, saj ga je že ponudil v nakup Občini Trzin in trzinski enoti Doma počitka.

Pandemija je še posebno močno okrnila kakovost življenja starejših, a takoj ko bodo razmere dopuščale, bi si verjetno vsakdo želel odpeljati svojega starša ali starega starša na sprehod v naravo, morda ob bližnjem potoku ali le na pomladno ozelenjen vrt doma za starejše. »To je mogoče z vozičkom Oldi, ki je prilagojen gibalno oviranim in lahko celo v najtežji dobi korenito izboljša kakovost življenja ljudi,« pojasnjuje Alojz Verbovšek. Njegov sin Klemen, industrijski oblikovalec, pa je poskrbel za eleganten videz in obliko oldija. Zasnoval ga je s skrbno izbranimi gradivi, zato je lahkoten in preprost za upravljanje, k čemur pripomorejo tudi ročne zavore.

Od začetnega prototipa leta 2017 do sedanje serijske izdelave je oldi doživel pomembne izboljšave. Zaradi svoje premišljene funkcionalne zasnove omogoča varno in udobno mobilnost nepomičnim osebam vseh starosti in velikosti. Oseba je na njem lahko v ležečem ali polležečem položaju, pripeta je z varnostnim pasom in z rahlo privzdignjenimi koleno udobno počiva, medtem ko upravljavcu vozička ni treba skrbeti, da ne bi mogel varno prevoziti manjšega klanca ali se spustiti ali dvigniti čez robnik.

»Vsi ljudje si zaslužijo biti mobilni in vključeni v družbo, predvsem pa imajo prav vsi tudi pravico do svežega zraka,« pojasnjuje Verbovšek zamisel, ki ga je vodila do idejne zasnove vozička, ki mu nekateri pravijo tudi mobilna postelja. »V projektu Oldi sodeluje vsa družina Verbovšek in vsak izmed nas po svojih močeh in glede na svoje znanje prispeva k uspešnosti zamisli. Posebna zahvala gre ženi Manici, ki je ob šestih otrocih prevzela še velik del odgovornosti in nalog, medtem ko sem jaz razvijal ta projekt,« poudari Alojz Verbovšek.

Alojz Verbovšek, idejni oče vozička Oldi, skupaj s sinom Klemnom

»Ko smo predlani voziček testirali v domovih za starejše, so bili prav ob vsakem našem obisku nad oldijem navdušeni tako uporabniki in njihovi svojci kot tudi osebje. Veliko uporabnikov je prav na našem vozičku po dolgem, predolgem času spet zadihalo svež zrak, občutili so sončne žarke, uživali v cvetju v parku, prisluhnili petju ptic in bili v krogu sorodnikov in prijateljev,« še pove Verbovšek, ki omogoča tudi zasebno izposajo vozička in dodaja, da lahko kdor koli sodeluje in tudi finančno podpre projekt. »Skupaj lahko naredimo našo družbo in občino Trzin prijaznejšo do ranljivih skupin z gibalno oviranostjo.« Več o izdelku najdete na naslovu www.imoldi.com. (tb, foto: arhiv A. Verbovška)

Letos so začeli serijsko proizvodnjo vozičkov. Prvi oldiji bodo odšli na Štajersko, in sicer so dva naročili v Domu starejših Rakičan in enega v Domu starejših Tezno v Mariboru, enega v Domu Hmelina v Radljah ob Dravi, pogovori pa potekajo tudi z Domom starejših Krško.

V začetku februarja so voziček Oldi uspešno preizkusili na novih Stadlerjevih vlakih in avtobusih Ljubljanskega potniškega prometa.

Ob 70. obletnici smrti duhovnika Viktorja Kragla

Decembra bo minilo 70 let od smrti župnika Viktorja Kajetana Kragla, ki je dobrih pet let oskrboval tudi Trzin, zato je prav, da ga na kratko predstavimo.

Kraglov rod po očetu izhaja s Tolminskega, po materi pa iz Trziča, kjer je oče Jožef služboval kot nadučitelj in spoznal Marijo Ahačič. 15. oktobra 1883 se jima je rodil edini sin Viktor, ki ga je naslednji dan krstil kaplan Janez Molj (1851–1944), zatem Kraglov predhodnik v Trzinu. Viktor je bil bolehen že od mladih nog, Pri svojih 62 letih je namreč ocenil, da se je v vsem tem času kolikor toliko zdravega počutil le 12 let. Zaradi bolezni ga je zadnji dve leti ljudske šole doma poučeval oče, pa tudi prva štiri leta gimnazije v Kranju je bil vpisan kot »privatist«. Leta 1904 je maturiral in se vpisal v bogoslovje, kjer je bil leta 1908 posvečen v duhovnika. Novo mašo je pel 16. julija 1908 pri uršulinkah v Ljubljani.

Kaplanske službe so se hitro menjavale in ga vodile po različnih krajih Slovenije. Prvo kaplansko službo je nastopil v Fari pri Kočevju, pozneje pa je kot kaplan deloval še v Sodražici in Bohinjski Bistrici, od koder je leta 1913 šel za kateheta v uršulinski samostan v Škofji Loki. Po dobrem letu je odšel za župnika v Planino pri Kočevju. Zaradi ljubezni do naroda, slovenščine in zavednosti je zaprosil za premestitev in 19. decembra 1917 prišel v Št. Vid pri Vipavi, kjer je bil precej hladno sprejet. Po končani prvi svetovni vojni je Št. Vid zasedlo na stotine italijanskih vojakov, v župnišču pa so organizirali glavno vojaško poveljstvo, zato je Kragl moral 28. novembra tako rekoč brez vsega dobesedno zbežati.

Najprej se je umaknil v Tržič, nato je od novembra leta 1918 do septembra 1920 bival v izgnanstvu v Škalcah pri Slovenskih Konjicah, kjer je iz mamine zapuščine leta 1916 kupil

posestvo. V tem času je pomagal prijatelju, konjiškemu arhidakonu in nadžupniku Francu Hrastelju (1894–1981), ter tudi na romarski Brinjevi gori, kjer je veliko spovedoval in vodil ljudske pobožnosti. Decembra leta 1920 je bil imenovan za župnika v Framu, kjer je deloval do 5. januarja 1931, kar je bilo njegovo najdaljše delovno obdobje. Poleg dušnopastirskih dejavnosti in družbeno-kulturnega dela je sestavljal tudi framsko kroniko. Predvidevamo lahko, da je bila sestavljena v skoraj dokončnem osnutku pred tiskom, podobno kot trzinska. Žal naj bi zgorela, ko je okupator med drugo svetovno vojno zažigal slovensko gradivo. Zaradi vse slabšega zdravja se je Viktor Kragl upokojil, maja leta 1931 odšel v Repnje k sestram za spirituala, nato pa je veliko hodil okoli, vse dokler v začetku leta 1933 ni prišel v Trzin, kamor ga je spodbujal njegov krstitelj in predhodnik Molj. Kragl bi se moral naseliti v duhovniško hišo, stari farovž, »ker pa zidarska, slikarska in plesarska dela in instalacija električne luči pri duhovniški hiši še niso bila gotova, sem začasno nekaj časa stanoval pri Kvasovih na h. št. 103«. Zanimivo, da se Trzinci na čelu z duhovnikom Moljem, ki je kot upokojenec deloval v Trzinu od leta 1915, niso odločneje zavzeli za dokončanje del v duhovniški hiši, ki je bila ob prihodu Kragla stara manj kot 40 let.

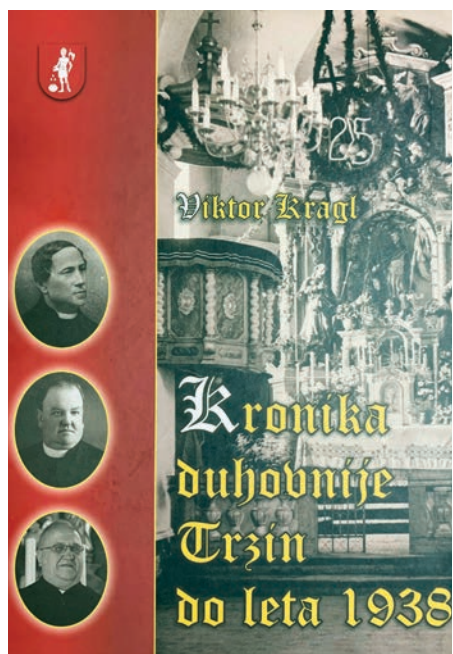
Kragl je drugo najdaljše službeno mesto (pet let in pol) nastopil 23. maja 1933. Ko je 25. maja stopil na prižnico, je s kora zaslišal prijeten pozdrav: »Novi župnik, bod' pozdravljen ...« Trzince je takole opisal: »Trzinci so razupiti po svetu kot ena izmed najslabših vasi na Kranjskem, kar pa moram odločno zanikati. Ta 'sloves' nosijo iz časov rokovnjačev, katerih je bilo ravno v Trzinu vse polno in še dandanes kažejo ravno na kajže pod hribom, češ, da so tam bivali pristni rokovnjači. Glavna napaka Trzincev je nezavednost in neodločnost, hitro je pripravljen se za kaj zavzeti, ne da bi se tistega trdno držal, ampak se da zlahka pregovoriti in od pravega odvrniti. Priznati je treba, da gre vsa čast Trzincem, zlasti za njihovo skrb, ki jo goje za lepoto svoje cerkve in radi prispevajo za njeno olepšavo, kar se je lepo pokazalo, ko smo mogli v kratkem času kar vso cerkveno zunanjšino in notranjšino bogato prenoviti. Radi so se oprijeli tudi našega časopisja, zlasti Domoljuba, na Glasnik presv. Srca Jez. je bilo naročenih nad 70 hiš oz. družin. Pa če je bila n. pr. v njihovem Domu še slabša in še bolj plitva gledališka predstava napovedana, so se je prav gotovo v prav obilnem številu udeležili. Ali če se je n. pr. začela košnja in naj je bilo še tako lepo vreme, kljub temu si našel ogromno večino pri

spravljanju sena ob nedeljah in zapovedanih praznikih zlasti ob popoldnevih. 21. 8. 1938 n. pr. so tako splošno kosili po travnikih, da sem bil primoran napovedati javno in skupno zadostilno pobožnost za splošno očitno skrunjenje nedelje.»

Verjetno je bilo to tudi njegovo najplodovitejše obdobje. V Trzinu je namreč spisal kroniko Trzina in Tržiča, pomagal pripraviti razstavo ob 50-letnici trzinske šole in uredil več posameznih zbirk za Tržič (nekrologij, poroke, poročilo ob obletnici Prosvetnega društva), obenem je pripravil prvi celotni seznam romarjev v Sveto deželo iz leta 1910, izdal Nekrologij duhovnikov lavantinske škofije in urejal lastne zbirke (podobice, razglednice iz romarskih krajev ...). Poleg vseh dušnopastirskih dejavnosti je veliko storil tudi na gospodarskem področju. Tako rekoč znotraj in zunaj je prenovil župnijsko cerkev. Zanimiv je podatek o poslikavi prezbiterija. Slikar Matija Bradaška (1889–1962) je ob robovih petih polj narisal pozlačene križce na svetlomodro podlago. Ko so križce prešteli, jih je bilo ravno toliko, kolikor je bilo Trzincev, ki so bili obvezni opraviti velikonočno dolžnost (obhajilo in spoved).

Veliko zgodovinsko raziskovalnega dela ga je nagibalo k selitvi v Ljubljano, kjer bi imel pri roki razne knjižnice in arhive. V svojo hišo v Pokopališki ulici 31, ki jo je zgradil z lastnimi prihranki, se je vselil 5. decembra 1938, potem ko se je poslovil iz Trzina. Kot opisuje, je bilo slovo eno najlepših v njegovi službi in zelo ganljivo: »Zbrala se je ono jutro, dne 5. dec. 1938, mnogo vernikov k sv. maši, otroci – šolarji so pod vodstvom svojih učiteljev med to sv. mašo lepo prepevali, po sv. maši

se pa v polkrogu postavili z množico vernikov pred cerkev in me povabili v svojo sredo, da so se skupno zahvalili za vse dušne dobrote, katere so z mojim delom prejeli; ginjenost je rasla vedno bolj in bolj in dosegla svoj višek, ko sem šel nazaj v cerkev po burzo, v kateri sem imel pripravljene svete hostije za vse trzinske bolnike, ki so bili navezani na bolniško posteljo; že med sv. mašo sem izpraznil ciborij in monštranco in ko sem dvignil burzo s sv. hostijami za pohod k bolnikom, sem ugasnil večno luč – trenutek, ki nas je vse globoko pretresel.»

V Ljubljani je ostal ves čas vojne, vse do leta 1949. Med vojno je tudi poskrbel, da je Rembova slika Srca Jezusovega iz skladišča vojaške bolnišnice prišla v ljubljanski mestni muzej. Zaradi bolezenskih tegob in pomanjkanja ga je k sebi v Jurjevico pod Novo Štifo vzela nekdanja učenka Terezija Petek.

»Slednjič nimam od vsega navarčevanega družega kot živeti kot najemnik skoraj od miloščine! Kakor lahko mi je bilo svoj čas miloščino deliti, se mi zdi tiskočkrat težje miloščino sprejemati; težko umeti, kako to boli.« Tako je postal »skromni upokojenec, pozabljen in skoro v pomanjkanju vsakdanjega živeža, dasi je bil svojčas imovit«.

Škof Anton Vovk (1900–1963) je Viktorju Kraglu iz Rima izposloval imenovanje za viteza božjega groba, kar mu je izredno veliko pomenilo, saj je bil dvakrat v Sveti deželi na romanju in je še posebno počastil svete kraje v baziliki Božjega groba v Jeruzalemu. Tiha želja po imenovanju se mu je tako uresničila 8. decembra 1950. Bolezen in starostne tegobe je prenašal skoraj še eno leto in na

praznik nedolžnih otrok, 28. decembra 1951, zadnjič maševal, kmalu nato pa mu je sedecemu v naslanjaču obstalo srce. Škof Vovk ga je ob asistenci devetih duhovnikov na silvestrovo na trziškem pokopališču pokopal v družinski grob.

Kragl je bil pobožen moč, ki je svoje moči usmerjal v dušnopastirsko delo in zgodovinarstvo. Poleg tega krajšega zapisa lahko mnogo podatkov o njem najdete v Kroniki duhovnije Trzin do leta 1938, ki je še vedno na voljo v župnišču, ali v drugih omenjenih publikacijah. Ta Kronika je edino ohranjeno dokumentarno zbrano gradivo vsaj o določenih področjih (na primer seznam vseh učencev od ustanovitve šole v Trzinu), saj je drugo gradivo zgorelo ob partizanskem požigu šole in starega farovža. Kragl se je velikokrat selil, včasih tudi v naglici, zato je njegova zapuščina razsejana po raznih institucijah in pri posameznikih. Sklepamo pa lahko, da je trzinsko Kroniko vzel s seboj ob preselitvi v Ljubljano in nato na Jurjevico, zato ni zgorela skupaj z drugimi dokumenti. Kdaj in komu jo je dal naprej, ni znano. Za Trzin je to eden redkih zgodovinskih dokumentov, na katerega se za zgodovino župnijske cerkve in kraja naslanjajo vse poznejše študije.

Zavedamo se svojih korenin in smo na svoje prednike ponosni, še posebno na tiste, ki so tako pomembno zaznamovali našo zgodovino. Prav zato bi bilo smiselno v Trzinu urediti park z alejo zaslužnih moč in žena, kamor bi jim lahko postavili vsaj spominsko ploščo, kot je to običaj pri narodnozavednih ljudstvih z

demokratično tradicijo. Vsekakor bi si Kragl zaradi zaslug za Trzin zaslužil svojo ulico. Lahko pa bi po njem poimenovali tudi enkratno nagrado za dosežke na področju družboslovja za naše občanke in občane ali pa štipendijo za obetaven mladi rod na področju raziskovanja. Majhen dosežek bi bilo že posthumno odlikovanje za častnega občana. Žal Trzin še nima urejenega urbanega prostora, pa tudi zelo malo institucionalnih rešitev, da bi pokazal ne le na lastne korenine, ampak tudi ponos ob ljudeh, ki jih je sooblikoval. Prihajajoča obletnica pa je lahko lepa priložnost, da se v tej smeri naredijo vsaj prvi koraki.

dr. Boštjan Guček, župnik

Viri:

NŠAL 580, Zapuščine duhovnikov in drugih oseb: Viktor Kragl, šk. 407, 408 in 408a.

Fotografije: Andrej Nemec, Trzin; dr. Miha Šimac, Breznica; dr. Boštjan Guček, Trzin.

B. Guček, O Kroniki duhovnije Trzin do leta 1938, spremnja študija, v: V. Kragl, Kronika duhovnije Trzin do leta 1938, Salve, Ljubljana, 2015.

— — — Viktor Kragl (1883–1951): Trnova življenjska pot trziškega kronista in župnika, v: (M. Preinfalk, ur.), Kronika 68 (2020), št. 3, str. 855–886.

P. Santonino, Popotni dnevniki (1485–1487), MD, Celovec, Dunaj, Ljubljana, 1991.

V. Kragl, Kronika duhovnije Trzin do leta 1938, Salve, Ljubljana, 2015.

— — — Zgodovinski drobci župnije Tržič, Župni urad, Tržič, 1936.

— — — Zelena jama, v: Kronika slovenskih mest, 7 (1940), št. 3, str. 158–166; 222–225.

S. Stražar, Mengeš in Trzin skozi čas, KS Mengeš, Mengeš, Trzin, 1993.

Zasebni arhiv: družina Podrekar, Tržič.

Zakaj ohranjati trzinska mokrišča?

Pred kratkim, natančneje 2. februarja, smo praznovali svetovni dan mokrišč, saj so mokrišča zelo pomembna tako za ohranjanje narave kakor tudi za človeka samega. Ponujajo nam številne tako imenovane ekosistemske storitve, z drugimi besedami brezplačne storitve narave. In kaj je pri mokriščih toliko vrednega? Prestavljamo si jih lahko kot ogromno gobo, ki se namoči v času padavin, shranjeno vodo pa potem v sušnem obdobju počasi oddaja v okolico. Ta lastnost jim daje vlogo naravnih zadrževalnikov vode, ki preprečujejo prehitro odtekanje vode in s tem poplave, v času suše pa s shranjeno vodo napajajo tla v soseščini in tako blažijo posledice suše. Mokrišča so nepogrešljiva tudi pri zagotavljanju čiste pitne vode. Vodo v času zadrževanja namreč temeljito očistijo, saj delujejo kot naravna čistilna naprava. Pri tem ima ključno vlogo združba vseh organizmov, ki tam živijo, od rastlin in živali do nevidnih bakterij in gliv. Vsaka skupina ima svojo vlogo pri tem in je nepogrešljiva za dobro delovanje ekosistema. Seveda njihova čistilna sposobnost ni neomejena, zato moramo za čiščenje odpadkov poskrbeti tudi sami. Ker so vrste mokrišč praviloma specialisti, ki živijo le na mokriščih in še to ne vse vrste na vseh mokriščih, so številne redke in ogrožene. Tudi mokrišča se med seboj razlikujejo in tako poznamo visoka, nizka in prehodna barja, mokrotne travnike, močvirne in poplavne gozdove in še kaj bi se našlo. Prav vsako je posebno s svojimi organizmi in lastnostmi.

Mokrišča so v krajini praviloma maloštevilna, zato je toliko pomembnejše ohranjanje vsakega posebej. Če ob tem poznamo še dejstvo, da smo na svetu v zadnjih 300 letih uničili že 87 % vseh mokrišč, je skrajni čas, da se zavemo njihovega pomena in še ohranjena zavarujemo.

V občini Trzin so se mokrišča ohranila ob vznožju Dobenega in na Blatnicah. To so ostanki nekdanj obsežnejših mokrišč, ki pa v sebi skrivajo pravo zakladnico ogroženih vrst.

Pa se dotaknimo Blatnic, oaze življenja sredi intenzivno obdelanih kmetijskih površin! Kljub delni regulaciji in daljnovodu so se na tem območju ohranili mokrotni travniki, kjer intenzivna kmetijska pridelava ni

mogoča, a kmetje kljub temu poskrbijo, da so travniki vsako leto pokošeni. Tako so ti travniki prava paša za oči v marcu, ko zacvetijo žerjavčki, in poleti, ko na vso moč zacvetijo druge travniške rastline. Med njimi je tudi zelo redek močvirski svišč. Zanimiv je tudi gozd, saj tisti na mokrotnih tleh nima pomembne gospodarske funkcije, zato v njem potekajo naravni procesi kroženja snovi, ki omogočajo življenje številnim razkrojevalcem, ki v gospodarskih gozdovih ne morejo preživeti. Tu najdemo močvirno črno jelševje, različna vrbovja in poplavne hrastove gozdove – dobovje. Ponekod so tudi topolovi sestoji. V zadnjem času so se na območju razširile nekatere invazivne tujerodne rastline, ki pa se jih s preudarnim upravljanjem še da uspešno zajezi in ohranjati ugodne razmere za domorodne vrste.

Z ohranjanjem ostankov mokrišč pripomoremo k ohranjanju redkih rastlin in živali ter za nagrado dobimo ekosistemske storitve, ki nam jih ti ogroženi ekosistemi brezplačno ponujajo. Čeprav morda ob sprehajanju po mokriščih ne uživamo, saj imamo hitro mokre čevlje in smo popikani od komarjev, se moramo zavedati, da mokrišča niso ničvreden svet, ampak blagodejno vplivajo na širšo okolico in prispevajo k našemu kakovostnejšem življenju. Zato je njihovo varstvo izjemnega pomena za nas vse.

Besedilo in foto: Sonja Rozman, Zavod RS za varstvo narave, OE Kranj

V zadnjih 300 letih smo na svetu uničili kar 87 odstotkov vseh mokrišč.

Brezplačno cepljenje proti virusu HPV tudi za dečke zadnje triade

Občina Trzin letos prvič omogoča brezplačno cepljenje proti virusu HPV tudi za dečke zadnje triade, ki imajo stalno bivališče v Občini Trzin. Občina je namreč v letošnji predlog rebalansa uvrstila tudi sredstva za preventivne programe, in sicer sredstva za cepljenje dečkov od šestega do devetega razreda osnovne šole proti humanemu papiloma virusu (HPV), ki so glavni vzrok za nastanek raka materničnega vratu in drugih spolnih bolezni. Sredstva so na voljo do porabe. Za cepljenje se je treba naročiti pri izbranem pediatru vašega otroka. Če izbrani pediater ne deluje v Zdravstvenem domu Domžale, pokličite telefonsko številko 01/7245 275, kjer boste dobili vse potrebne informacije.

Človeški papilomavirusi (okrajšano HPV) so velika družina virusov. Poznamo okoli 200 genskih različic, od katerih jih četrtnina povzroča najpogostejše spolno prenosljive okužbe. Prenaša se z neposrednim stikom kože ali sluznice pri spolnih odnosih in drugih intimnih stikih. Ker so papilomavirusi zelo kužni, se z njimi (vsaj enkrat v življenju) okuži večina spolno aktivnih žensk in moških. Večina okuženih običajno nima prav nobenih težav in zato lahko nevede širijo okužbo.

Pri obeh spolih lahko dolgotrajna okužba z nevarnimi genotipi povzroči predrakave spremembe in raka na spolovilih, zadnjični odprtini in v ustnem žrelu. Nekateri tipi papilomavirusov povzročajo trdovratne in ponavljajoče se genitalne bradavice, kožni genotipi pa pri obeh spolih povzročajo tudi različne vrste kožnih bradavic.

Niti dosledna uporaba kondoma ne zaščiti popolnoma pred okužbo s papilomavirusi. Tudi moški lahko utrpijo posledice zaradi okužbe z njimi, poleg tega pa so prenašalci okužbe, zato je pomembno, da so v cepljenje vključeni tudi dečki.

Dobrobit tega cepljenja za zaježitev okužb s papilomavirusi pri dečkih je enako pomembna kot pri deklicah. Strokovnjaki se strinjajo, da se v primeru, ko enakopravno cepimo oba spola, zaščita proti virusu neprimerno izboljša. Cepljenje obeh spolov je pomembno tudi z vidika kolektivne imunosti, torej da je cepljen tako velik del ljudi, da so pred okužbo zaščiteni tudi necepljeni.

Cepljenje za oba spola že izvajajo v nekaterih državah (Avstraliji, Kanadi, ZDA, Švici, Avstriji, na Hrvaškem, Češkem, ponekod v Nemčiji in Italiji, v Novi Zelandiji, v Južni Koreji, Argentini, Izraelu, Katarju, Trinidadu in Tobagu) in tudi v Sloveniji nekatere občine že sofinancirajo cepljenje za dečke. Cepljenje obeh spolov je pomembno tudi z vidika kolektivne imunosti, torej da je cepljen tako velik del ljudi, da so pred okužbo zaščiteni tudi necepljeni.

Zdravstveni dom Domžale in Občina Trzin

**Zdravstveni dom
Domžale**

OBČINA TRZIN

**JEDI, KI JIH PREPROSTO
VSAK NAREDI.**

www.pekarna-pecjak.si

HUBAT
25let

☎ 080 22 36

www.hubat.si

Za toplo zimo in pomlad
kurilno olje
dostavlja HUBAT

BREZPLAČEN PREVOZ ALI PLAČILO NA OBROKE

STROJNI TLAKI - ESTRIHI - OMETI

hitro, kvalitetno in ugodno

031 689 832 - Boštjan

TLAKI KOS d.o.o., Ljubljanska 33, Kamnik

*Potrebuje več kot
samo ginekologa?*

- Izkušnje
- Strokovnost
- Svetovanje
- Prijaznost
- Dostopnost

MED•ONA

center za ginekologijo in zdravje žensk

MED-ONA d.o.o. | Motnica 5 | 1236 Trzin
+386 (0)1 568 07 81 | info@medona.si | www.medona.si

ANNI

SPECIALIZIRANO ZA RAZNO NIKE

anni

Že od 1990!

Lenovo

**Lenovo ThinkPad
E15 G2**

769,-

Redna cena: 880,00 €

-7%

- Procesor Intel Core i5-1135G7
- Pomnilnik 8 GB DDR4 3200 MHz
- Trdi disk 512 GB SSD M.2 NVMe
- Zaslona 15,6" Full HD 1920x1080
- WiFi AX, 2x2 + Bluetooth
- Osvetljena tipkovnica
- Garancija 12 mesecev

-15%

**Anni GAMER
Extreme**

1.139,-

Redna cena: 1.340,00 €

- Procesor Intel Core i7-9700
- Pomnilnik 16 GB DDR4 2666 MHz
- SSD disk 1 TB SATA3
- Grafična k. Nvidia GTX 1660 SUPER 6 GB
- Ohišje ATX midi tower Antec DF500 RGB
- Garancija 24 mesecev

**Logitech G413
Carbon**

89,90

**Logitech G305
LIGHTSPEED**

59,90

Več najdete na www.anni.si

Shopper's Mind
CATEGORY AWARD 2018
IT, Consumer Electronics & Music

*Spletna trgovina anni.si je prejela priznanje
Spletni trgovec leta 2015, 2017 in 2018*

anni
www.anni.si

Anni d.o.o., Motnica 7a, IOC Trzin
Informacije **01/ 5800 800**, info@anni.si

Znanje, strokovnost,
zaupanje in ... 31 let izkušenj.

